

2018 - 2030

**20 miljoen mensen in
40 stroomgebieden wereldwijd
helpen aan schoon,
voldoende en veilig water.**

Raamwerk - Blue Deal

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

 DUTCH WATER
AUTHORITIES

Ministerie van Buitenlandse Zaken

**20 miljoen mensen in
40 stroomgebieden
wereldwijd helpen
aan schoon,
voldoende en
veilig water.**

Samenvatting

Bekijk de aarde vanuit de ruimte, en het is duidelijk: water is het element waar de aarde letterlijk vol van is. Tegelijk is er nooit genoeg van en vaak ook teveel. De afgelopen decennia raken watergerelateerde rampen steeds vaker en steeds meer mensen, bedrijven en dieren. We kunnen een grotere bijdrage leveren aan het vinden van oplossingen als we ook in Nederland meer en beter samenwerken. De Nederlandse waterschappen en de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat bundelen daarom hun krachten om samen internationaal meer te bereiken, dan nu individueel mogelijk is. Deze samenwerking krijgt de naam Blue Deal.

De Blue Deal is een programma tot en met 2030 met één duidelijk doel: 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd helpen aan schoon, voldoende en veilig water. De focus ligt op het bieden van hulp, maar ook op het creëren van kansen voor het bedrijfsleven en leren van andere landen om het eigen werk in Nederland te blijven verbeteren.

De Blue Deal biedt de waterschappen en ministeries de kans om voor een langere periode en met meer middelen dan nu, een regionale of nationale overheid bij te staan. Niet als partij die investeert of meebouwt, maar als partner die helpt bij het zoeken naar oplossingen. Binnen de partnerschappen worden projecten uitgevoerd die het waterbeheer stap voor stap beter op orde brengen. Het programma draagt daarmee bij aan het behalen van de Sustainable Development Goals 6.3 – 6.6, de Internationale Water Ambitie en de visie van Dutch Water Authorities. Het programma van de Blue Deal wordt in één jaar voorbereid en start in 2019. De uitvoering is vervolgens opgedeeld in drie fasen: 2019-2022, 2023-2026, 2027-2030. De Blue Deal is een programma dat groeit. De eerste fase wordt vooral gevuld met bestaande partnerschappen van de waterschappen. In de jaren daarna zullen er steeds meer nieuwe partnerschappen en projecten bijkomen. De opbouw van het programma wordt op deze manier ingeschat:

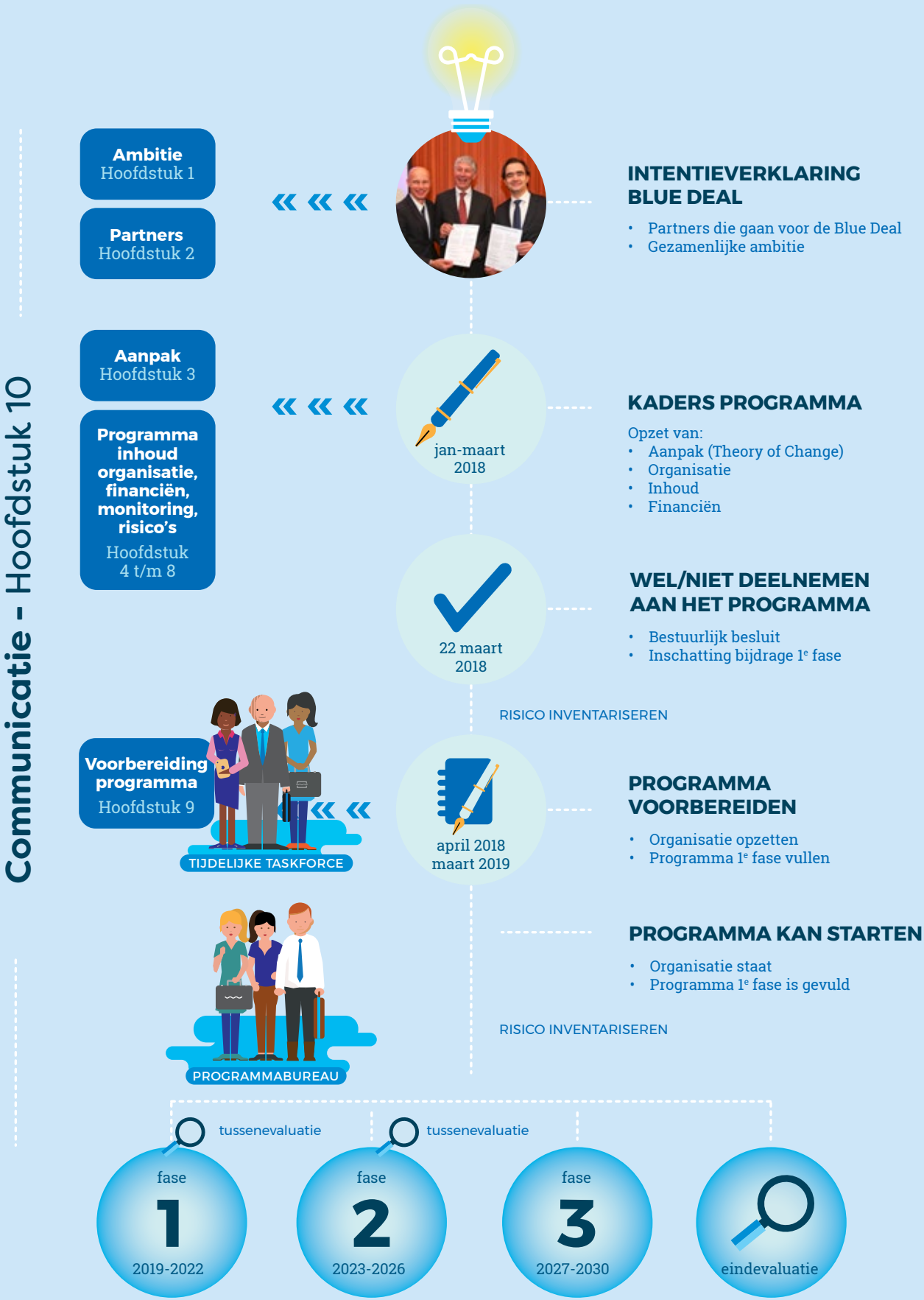
	2019-2022	2023-2026	2027-2030
Aantal bereikte mensen	1 miljoen	10 miljoen	20 miljoen
Aantal partnerschappen	6 tot 12	15	15

De totale kosten van het programma bestaat voor circa 50 procent uit de inzet van waterschappen en lokale partners, en voor circa 50 procent uit een bijdrage van de ministeries. Om de doelen te halen is daarnaast een goede aanpak nodig. Dit is in een Theory of Change (ToC) voor de Blue Deal uitgewerkt. De basis hiervan zijn de ‘Building blocks for good water governance’ van het Water Governance Centre en de twaalf principes van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Vanuit de ToC zijn er vier werkpakketten ontwikkeld die terugkomen in heel het programma:

1. Kennis en expertise: het versterken en ontwikkelen van de technische kennis en capaciteiten bij de partner
2. Institutioneel: het verbeteren van de belangrijkste institutionele en organisatorische aspecten bij de partner
3. Relationeel: het samenwerken, organiseren van participatie en creëren van draagvlak bij de omgeving door de partner
4. Programmacoördinatie: efficiënt en effectief het programma organiseren om het gezamenlijke doel binnen budget, op tijd en met de juiste kwaliteit te realiseren

In aanpak is er extra aandacht voor klimaat, gender, innovatie, duurzaamheid en armoede-bestrijding. Daarnaast zal ieder partnerschap van de Blue Deal starten met een nulmeting (baseline). Dit beschrijft de situatie in een gebied voordat het programma begint. Elk jaar daarna wordt via indicatoren over de voortgang gerapporteerd. Iedere twee jaar evalueert een onafhankelijke organisatie de ontwikkeling.

Leeswijzer Proces

Inhoudsopgave

1		Ambitie Blue Deal	
1.1	20 Miljoen mensen in 40 stroomgebieden		13
1.2	Handel en eigen organisatie		13
1.3	Bijdrage SDG, IWA en DWA		16
2	Partnerschappen in de Blue Deal		
2.1	Waterschappen (Dutch Water Authorities)		25
2.2	Ministerie van Buitenlandse Zaken		29
2.3	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat		29
2.4	Lokale Partners		30
2.5	Indirecte Partners		30
2.5.1	Topsector water & maritiem/ Ministerie van Economische zaken en Klimaat		30
2.5.2	NWB fonds		31
2.5.3	Waterworx (drinkwaterbedrijven)		31
2.5.4	VNG international en IPO		32
2.5.5	RVO en NWP		32
2.5.6	NGO'S		32
2.5.7	Kennisinstellingen		32
2.6	Overeenkomsten		33
2.7	In en uit de Blue Deal stappen		33
3	Aanpak Blue Deal		
3.1	Theory of Change Blue Deal		38
3.1.1	Uitgangspunten en randvoorwaarden bij de geformuleerde ToC		40
3.2	Werkpakketten, landenkaart en menukaart van activiteiten		41
3.3	Thema's die extra aandacht krijgen		43
3.3.1	Klimaat		43
3.3.2	Gender		44
3.3.3	Duurzaamheid		44
3.3.4	Armoedebestrijding: aandacht voor arme en kwetsbare groepen		45
3.3.5	Innovatie		45
4	Inhoud		
4.1	Groeimodel		52
4.2	Focus van het programma		52
4.3	Financiële spelregels		56
4.4	Criteria partnerschappen		57
4.5	Proces indienen partnerschappen		58
4.6	Bijsturen programma		60

5	Organisatie	
5.1	Uitgangspunten	66
5.2	Organogram Blue Deal	67
5.3	Waterschappen	68
5.4	Penvoerder	69
5.4.1	Programmabureau	70
5.4.2	Programmacommissie	71
5.5	Stuurgroep	72
6	Financiën	
6.1	Kosten voorbereidingsfase	78
6.2	Kosten partnerschappen (werkpakket 1 t/m 3)	78
6.3	Programmakosten	79
6.4	Totale indicatieve begroting Blue Deal	79
6.5	Verantwoording financiering	80
7	Monitoring en evaluatie (2019-2030)	
7.1	Waar willen we op monitoren	86
7.2	Hoe willen we monitoren	87
8	Risicobeheersing	
8.1	Vaststellen doel	92
8.2	De basisprocedure	92
8.3	De 'zachte kant' van risicomanagement	93
9	Vorbereidingsfase (april 2018 – maart 2019)	
9.1	Tijdelijke taskforce	96
9.2	Taken	97
9.3	Leren van elkaar	98
10	Communicatie	
10.1	Uitgangspunten communicatie over de Blue Deal	102
10.2	Fasering communicatiedoelen	103
10.3	Richtlijnen communicatie Blue Deal	104

Bijlagen

Bijlage 1: Inventarisatie impact DWA projecten	108
Bijlage 2: Relevante SDG doelen	109
Bijlage 3: Overzicht van de waterschappen	111
Bijlage 4: theory of change	112
Bijlage 5: Beschrijving van de menukaart van activiteiten	120
Bijlage 6: Landenlijst Blue Deal	121
Bijlage 7: Definities en afkortingen	122
Afkortingen	124

1.

Ambitie Blue Deal

Bekijk de aarde vanuit de ruimte, en het is duidelijk: water is het element waar de aarde letterlijk vol van is. Tegelijk is er nooit genoeg van en vaak ook teveel. De afgelopen decennia raken watergerelateerde rampen steeds vaker en steeds meer mensen, bedrijven en dieren. Orkanen, hoosbuien en de stijgende zeespiegel leiden tot overstromingen. Droogte en watertekort maakt dat gebieden onleefbaar worden. Grote tekorten zorgen voor onrust, migratie en bedreigen daardoor vrede en veiligheid.

1 Ambitie Blue Deal

Bekijk de aarde vanuit de ruimte, en het is duidelijk: water is het element waar de aarde letterlijk vol van is. Tegelijk is er nooit genoeg van en vaak ook teveel. De afgelopen decennia raken watergerelateerde rampen steeds vaker en steeds meer mensen, bedrijven en dieren. Orkanen, hoosbuien en de stijgende zeespiegel leiden tot overstromingen. Droogte en watertekort maakt dat gebieden onleefbaar worden. Grote tekorten zorgen voor onrust, migratie en bedreigen daardoor vrede en veiligheid.

Het moet anders

Minister-President Rutte sprak tijdens de “Amsterdam International Water Week in 2017” de woorden: “Water shapes cities, societies and countries. It always has and always will. One of the most pressing issues of our age is: how do we deal with water?” Om hier antwoorden op te vinden wordt meer en meer een beroep gedaan op Nederland. De deurbel gaat steeds vaker.

Internationaal doen we al veel, maar we kunnen nog meer bereiken als we ook in Nederland meer en beter samenwerken. Waterproblematiek overstijgt immers grenzen van watergangen, grenzen van landen of meer symbolisch: het overstijgt grenzen van beleid. De Nederlandse waterschappen en twee ministeries bundelen daarom hun krachten om samen internationaal meer te bereiken, dan nu individueel mogelijk is. Deze samenwerking krijgt de naam Blue Deal.

Blue Deal

De Blue Deal is een programma dat bestaat uit langdurige partnerschappen tussen waterbeheerders in Nederland en het buitenland. Binnen de partnerschappen worden projecten uitgevoerd. De partners zijn veelal nationale en regionale overheidsorganisaties met waterbeheertaken. Met deze organisaties wordt tot en met 2030 gewerkt aan het bereiken van één doel: 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd helpen aan schoon, voldoende en veilig water.

Wat verandert er?

Verbetering van het waterbeheer in een land gaat met vallen en opstaan. De Blue Deal biedt de waterschappen en ministeries de kans om voor een langere periode en met meer middelen dan nu, een regionale of nationale overheid in deze ontwikkeling bij te staan. Niet als partij die investeert of meebouwt, maar als partner die helpt bij het zoeken naar oplossingen. De partnerschappen die het programma van de Blue Deal gaan vullen, starten met de vraag: wat is er hier nodig om schoon, voldoende en veilig water te krijgen? Het antwoord zal op elke plek in de wereld anders zijn en daarom worden er samen met de lokale partners voorstellen op maat geschreven. Het einddoel in 2030 is wel altijd hetzelfde: het waterbeheer is duurzaam beter op orde.

Van praten naar doen

Om daadwerkelijk impact te hebben, stopt de ambitie van de Blue Deal niet bij het creëren van bewustwording van het probleem of het bedenken van een oplossing. Het doel is dat plannen daadwerkelijk worden uitgevoerd, zodat afvalwater beter wordt gezuiverd, dijken onderhouden, irrigatiestelsels blijven functioneren et cetera. De ministeries en waterschappen willen er zo voor zorgen dat mensen daadwerkelijk het verschil merken in hun dagelijks leven. Om deze ambitie waar te maken brengen de ministeries en waterschappen hun kennis, ervaring, middelen en netwerk samen in voor het programma.

1.1 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden

De gezamenlijke ambitie van 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden is gekozen op basis van een inschatting van de huidige en verwachte impact van de waterschappen. Er is een indicatieve uitvraag (‘desk-study’) gedaan in het laatste kwartaal van 2017 onder de waterschappen. Er is geïnventariseerd in welke landen de waterschappen nu en in de nabije toekomst actief zijn, wie de partners (‘waterbeheerders’) zijn, in hoeveel stroomgebieden (of beheersgebieden) wordt samengewerkt, hoeveel mensen in deze gebieden wonen en de impact van het werk.

Voor het bepalen van de impact is tijdens de uitvraag een ‘ladder’ van 3 niveaus gebruikt:

- **Niveau 1:** bewustwording en kennisoverdracht heeft plaatsgevonden over een verbeterde aanpak voor waterbeheer
- **Niveau 2:** de verbeterde aanpak wordt vastgelegd in (officiële) plannen en beleid
- **Niveau 3:** de uitvoering van het verbeterde waterbeheer of het verbeterde beleid heeft merkbaar effect voor de bewoners van het beheersgebied

De ambitie van de Blue Deal is dat mensen daadwerkelijk het effect merken, en dus niveau 3 wordt bereikt. In de samenvatting van de inventarisatie (zie bijlage 1) is te zien dat momenteel al in circa 50 tot 60 beheersgebieden wordt gewerkt. Hiermee worden tientallen tot honderden miljoenen mensen bereikt op de drie impactniveaus. Op basis van de inventarisatie is ingeschat dat het bereik van het programma in fase 1 beperkt is, maar in fase 2 en 3 sterk oploopt:

Impact niveau 3	2019-2022	2023-2026	2027-2030
Aantal bereikte mensen	1 miljoen	10 miljoen	20 miljoen

Tabel 1 Ambitie van het programma Blue Deal

In de voorbereidingsfase (april 2018 – maart 2019) kiezen de waterschappen en ministeries de partnerschappen waarmee het Blue Deal programma wordt gevuld en waarbinnen projecten worden uitgevoerd. De definitie van impact wordt dan nog scherper geformuleerd. De ambitie kan worden bijgesteld als dat dan nodig blijkt te zijn.

1.2 Handel en eigen organisatie

De waterschappen en ministeries willen naast het bieden van hulp, ook zelf meer leren van andere landen om het werk in Nederland te blijven verbeteren. In de projecten zal veel samengewerkt worden met andere organisaties en dat geeft een grote impuls aan de innovatieve kracht van medewerkers. Het is een kans om nieuwe ideeën en ervaringen op te doen, waar de eigen organisatie van profiteert. Het internationale werk maakt de waterschappen en ministeries dan ook een interessant en aantrekkelijk werkgever. In de partnerschappen zal nadrukkelijk aandacht zijn voor niet alleen het brengen van kennis, maar ook het halen daarvan voor de eigen organisaties en de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers.

De Blue Deal wil met het programma kansen creëren voor het Nederlandse bedrijfsleven en voor bedrijven in het land zelf. Dit gebeurt al vaak binnen de internationale partnerschappen van de waterschappen. Innovatieve technieken waarvoor waterschappen in Nederland launching customer zijn, worden vaak succesvol geïntroduceerd bij internationale partners. Ook onderwerpen zoals voedsel, energie en landbouw zijn daarbij interessant. De Blue Deal biedt de kans om nog meer te bereiken op het gebied van handel. In de voorbereidingsfase zal hier invulling aan gegeven worden.

1.3 Bijdrage SDG, IWA en DWA

Om wereldwijde uitdagingen op het gebied van water aan te gaan, is er concreet resultaat nodig. De Blue Deal wil zichtbaar bijdragen aan het behalen van de Sustainable Development Goals, de Internationale Water Ambitie en de visie van Dutch Water Authorities. Het programma zal rapporteren welke voortgang het maakt op deze drie doelen.

Sustainable Development Goals (SDG)

De Verenigde Naties plaatst het thema Water in het hart van duurzame ontwikkeling, met de Sustainable Development Goals die eind 2015 zijn vastgesteld. Het accent is verbreed van drinkwater en sanitatie naar de bredere context van integraal waterbeheer en de randvoorwaarden om dit mogelijk te maken. Het programma van de Blue Deal past hier perfect bij.

De Blue Deal draagt met name bij aan doel SDG 6.3 – 6.6 en zal rapporteren over de resultaten hiervan. Het programma draagt ook – in mindere mate – bij aan bronbescherming (SDG 6.1) en sanitatie (SDG 6.2). Daarnaast is SDG6 niet het enige relevante doel voor de Blue Deal. Het programma bevordert onder meer ook gezondheid en welzijn (SDG 3), gendergelijkheid (SDG 5), veilige en duurzame steden (SDG 11), mitigatie en adaptatie op klimaatverandering (SDG 13) en behoud en herstel van ecosystemen (SDG 15). In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van alle SDG doelen waar de resultaten van de Blue Deal aan bijdragen.

Internationale Water Ambitie (IWA)

De schaal, urgentie en complexiteit van de wateruitdagingen vragen in Nederland om een alomvattende, gezamenlijke en internationale aanpak. Voor een sterkere weerbaarheid tegen klimaatverandering en betere waterveiligheid en waterzekerheid. Sinds 2015 trekken de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economische Zaken en Klimaat en Infrastructuur en Waterstaat daarom samen op via de Internationale Water Ambitie (IWA). Dit doen ze samen met de inzet van waterschappen, drinkwaterbedrijven, Rijkswaterstaat en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, het Nederlandse bedrijfsleven, NGO's en de kennisinstellingen.

De Blue Deal komt voort uit de IWA en geeft uitvoeringskracht aan het bereiken van de drie doelen die de IWA heeft:

- Pijler 1:** Het is versterkt als Centre of Excellence
- Pijler 2:** Integrale benadering voor waterveiligheid en waterzekerheid is succesvol uitgedragen
- Pijler 3:** Buitenlandse partijen en Nederland dragen bij aan vergroten van lokale realisatiekracht

Dutch Water Authorities

Waterschappen werken al jaren in het buitenland samen met overheden aan een beter waterbeheer. Om meer richting en houvast aan het internationale werk te geven, hebben de waterschappen in 2015 een gezamenlijk meerjarenperspectief voor Dutch Water Authorities opgesteld. Dit was een mijlpaal in het als waterschappen samen internationaal optrekken.

Het perspectief benoemt de waterschapsmotieven voor internationale samenwerking:

- Goed voor het waterschap als organisatie en de medewerkers
- Maatschappelijk verantwoorde bijdrage leveren op het gebied van hulp en handel
- Ondersteunen en uitvoeren van Rijksbeleid
- Versterken imago van de waterschappen door meerwaarde te leveren en dit te laten zien

De waterschappen willen de komende jaren werken aan de volgende speerpunten:

- Samenwerkende waterschappen worden herkend en erkend als relevante partij die meerwaarde levert bij projecten in het buitenland
- Waterschappen zien in dat het internationaal inzetten van medewerkers goed is voor de eigen organisatie en goed is voor het behalen van eigen water- en organisatie doelstellingen

Sinds het meerjarenperspectief is vastgesteld, maakt DWA een grote ontwikkeling door. Ook zonder de Blue Deal zullen de waterschappen hun inzet steeds verder professionaliseren en zichtbaarder maken. Een samenwerking met de ministeries via de Blue Deal kan deze ontwikkeling sterk versnellen, waardoor DWA in een veel kortere tijd grote stappen maakt om de speerpunten uit het perspectief te halen.

Blue Deal in de praktijk

Land:	Colombia
Stroomgebied(en):	Valle de Cauca, Caldas
Aantal inwoners:	4,8 miljoen inwoners 1 miljoen inwoners
Partner(s):	regionale water- en milieuautoriteiten (CAR's) en drink- en afvalwaterbedrijven (ESP's)
Actief sinds:	2016

Hoe ziet het programma er nu uit?

De Nederlandse waterschappen en hun Colombiaanse partners werken samen op thema's zoals beheer en onderhoud van dijken, herstel van wetlands, het opzetten van planprocessen, de aanpak van (industriële) lozingen en de omgang met waterextremen. Naast de bestaande partnerschappen zijn er kansen om het aantal partnerschappen verder uit te breiden, bijvoorbeeld met de rivierbeheerder van de grootste rivier van Colombia, de Río Magdalena, Cormagdalena. Vooralsnog zijn er 8 waterschappen betrokken bij de invulling van het Colombia-programma.

Wat zou er veranderen door de Blue Deal?

Met de Blue Deal wordt de continuïteit van het samenwerkingsprogramma met Colombia geborgd. Door inzet van een local resident verwachten de waterschappen de intensiteit van de huidige samenwerkingen te vergroten en beter te kunnen vaststellen wat er écht nodig is om tot meer uitvoering(skracht) te komen. Daarnaast wordt met de Blue Deal de samenwerking met overige Nederlandse partners gestimuleerd en gefaciliteerd, waardoor de Nederlandse partijen meer te bieden hebben en ook meer slagkracht kunnen tonen. Hierdoor wordt het aantrekkelijker voor grote financiers om bij te dragen aan de impact van het programma en haar partners.

2.

Partnerschappen in de Blue Deal

De Blue Deal is een samenwerking tot en met 2030 tussen 21 waterschappen en de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat. Deze 23 organisaties zijn de kernpartners van de Blue Deal. Zij gaan langdurige partnerschappen aan met nationale en regionale partners. Binnen deze partnerschappen worden met indirecte partners projecten uitgevoerd. Deze partners brengen specialistische kennis of ervaring in om het project nog beter uit te kunnen voeren binnen de Blue Deal.

2 Partnerschappen in de Blue Deal

De Blue Deal is een samenwerking tot en met 2030 tussen 21 waterschappen en de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat. Deze 23 organisaties zijn de kernpartners van de Blue Deal. Zij gaan langdurige partnerschappen aan met nationale en regionale partners. Binnen deze partnerschappen worden met indirecte partners projecten uitgevoerd. Deze partners brengen specialistische kennis of ervaring in om het project nog beter uit te kunnen voeren binnen de Blue Deal.

In dit hoofdstuk wordt globaal de rol van iedere kernpartner en indirecte partner beschreven. De rol van alle indirecte partners wordt in de voorbereidingsfase verder uitgewerkt. De daadwerkelijke invulling van het partnerschap vindt echter plaats binnen de samenwerkingsverbanden. Een regionaal project binnen een partnerschap kan bijvoorbeeld geholpen zijn met beleidsbeïnvloeding op nationaal niveau van ambassades. Andersom kunnen nationale programma's van ministeries geholpen zijn door waterschappen die meedenken over het beheer en onderhoud (lange termijnperspectief). Om deze samenwerking te bevorderen wordt in de aanpak een speciaal werkpakket ingericht voor het partnerschap onderling (zie hoofdstuk 3, werkpakket 4).

Figuur 1: Partners van de Blue Deal

2.1 Waterschappen (Dutch Water Authorities)

Alle 21 Nederlandse waterschappen vormen sinds 2014 samen Dutch Water Authorities (DWA). Zie bijlage 3 voor een overzicht van alle waterschappen. Zij zullen samen met de ministeries het programma van de Blue Deal uitvoeren en daarvoor hun medewerkers inzetten voor korte of langere tijd.

De waterschappen verschillen sterk van elkaar in het budget en het aantal mensen dat ze internationaal inzetten. Zo is waterschap Scheldestromen bijvoorbeeld nog niet buiten Europa actief, terwijl waterschap Amstel, Gooi en Vecht juist internationaal zeer actief is en haar activiteiten heeft ondergebracht bij de stichting Wereld Waternet (WWn). Om te zorgen dat de deal past bij alle waterschappen, wordt de Blue Deal flexibel ingericht en groeit het programma steeds verder tot en met 2030. Zo blijft er ruimte bestaan voor verschillen.

Vrijwillig maar niet vrijblijvend

De waterschappen maken eerst individueel de keuze of ze deelnemen aan de Blue Deal op basis van het voorliggende document. Een waterschap dat deelneemt, committeert zich aan de gezamenlijke ambitie en aan dit raamwerk om het realiseren van die ambitie vorm te geven. Dat betekent dat een waterschap zich ook committeert om daadwerkelijk een bijdrage te leveren. Een waterschap bepaalt zelf hoe groot deze bijdrage is. Dat kan variëren van het trekken van meerdere partnerschappen tot het ter beschikking stellen van medewerkers voor partnerschappen van andere waterschappen. Het is mogelijk dat een waterschap in de eerste fase nog geen bijdrage levert, maar zich committeert om in een latere fase dit alsnog te doen.

Een waterschap dat wil deelnemen aan de Blue Deal, vraagt haar bestuur om de portefeuillehouder Internationale Zaken van de Unie van Waterschappen te machtigen om op 22 maart 2018 namens het waterschap de Blue Deal te ondertekenen. Het waterschap tekent voor een commitment tot en met 2030. Tegelijkertijd geeft het waterschap vóór 22 maart 2018 een eerste inschatting van haar bijdrage tot en met 2022, zodat er – samen met alle andere kernpartners – een eerste beeld ontstaat van de inzet tijdens de eerste fase van de Blue Deal.

Partnerschappen binnen en buiten de Blue Deal

De bijdrage van elk waterschap wordt concreet gemaakt via partnerschappen die bijdragen aan de ambitie van de Blue Deal. Waterschappen houden de vrijheid om ook naast de Blue Deal andere internationale activiteiten te verrichten. Dit zal zeker het geval zijn als het type werk niet past bij de langdurige partnerschappen waarop de Blue Deal zich focust. Noodhulp, evenementen of korte missies passen bijvoorbeeld niet bij de Blue Deal, maar kunnen voor een waterschap wel belangrijk zijn om door te zetten. Beide ministeries hebben aangegeven dat het mogelijk blijft om ook buiten de Blue Deal met de ministeries andersoortige projecten uit te voeren.

Wat brengen waterschappen in?

1. Coördinatie van het programma namens alle kernpartners
2. Uitvoeringskracht om de Blue Deal daadwerkelijk te realiseren, door het leveren van capaciteit met de juiste kennis en ervaring van waterschappers
3. Expertise van waterschappen op het gebied van schoon, voldoende en veilig water
4. Langdurige partnerschappen met regionale overheden en begeleiding van die partners in iedere fase van het proces om tot beter waterbeheer te komen
5. Betere toegang tot het netwerk van de waterschappen in het buitenland
6. Projecten of programma's die meetbaar bijdragen aan SDG- en IWA-doelen

Wat halen de waterschappen uit de Blue Deal?

1. Betere toegang tot het internationale netwerk van de ministeries (inclusief ambassades) in het buitenland
2. Snellere doorontwikkeling internationale samenwerking in DWA
3. Realiseren van speerpunten uit het Meerjarenperspectief DWA (herkend en erkend worden, goed voor de eigen organisatie)
4. Financiële middelen van de ministeries om bestaande projecten uit te breiden, nieuwe projecten op te starten, DWA verder te ontwikkelen en op locatie mensen te stationeren.
5. Vertaling van het werk naar meetbare bijdragen aan SDG en IWA doelstellingen
6. Nieuwe kennis voor de eigen organisatie en ontwikkeling van de eigen medewerkers

2.2 Ministerie van Buitenlandse Zaken

Wat brengt het ministerie in?

1. Verbinding met het internationale netwerk van het ministerie en de nationale netwerken van de ambassades
2. Landenkennis op basis waarvan ambassades de waterschappen kunnen adviseren hoe ze hun Nederlandse kennis relevant kunnen maken in de lokale context
3. Ervaring met het professionaliseringsproces van de buitenlandse inzet van de Nederlandse drinkwaterleidingbedrijven
4. ODA -financiering voor ontwikkelingslanden, in aanvulling op middelen die de waterschappen en het ministerie van I&W beschikbaar stellen
5. Coördinatie met programma's die Nederland financiert in het land zelf of bij internationale organisaties zoals de Wereldbank

Wat haalt het ministerie uit de Blue Deal?

1. Resultaten op het gebied van met name SDG 6 en IWA; conform het waterbeleid van BuZa en de IWA. En daarmee een grotere zichtbaarheid van Nederland bij internationale afspraken
2. Expertise van de waterschappen (beheer en onderhoud van waterinfrastructuur, monitoring, organisatie van irrigatie, drainage of zuivering van afvalwater)
3. Uitvoeringskracht van de waterschappen om het programma van de Blue Deal uit te voeren
4. Lange termijn peer to peer begeleiding van performanceverbetering bij waterbeheerders in ontwikkelingslanden, waardoor deze organisaties effectiever en efficiënter worden
5. Duurzame verbetering van waterzekerheid in ontwikkelingslanden door versterking van activiteiten op regionaal en lokaal niveau

2.3 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Wat brengt het ministerie in?

1. Landenkennis van de deltateams in IWC-landen (Deltalanden en Delta-light landen) die ingezet wordt om te adviseren bij projecten van de Blue Deal
2. Inzet van middelen uit het programma Partners voor Water (PvW) voor projecten van de Blue Deal in IWC-landen (passend bij de criteria van PvW)
3. Een jaarlijkse financiële bijdrage van €100.000,- voor het programma van de Blue Deal in IWC landen
4. Een financiële bijdrage via de HGIS begroting voor projecten van de Blue Deal in IWC-landen. Hiervoor wordt in 2018 een budgetclaim ingediend van €500.000,- en oplopend tot €1 miljoen per jaar
5. Platform en zichtbaarheid bij internationale missies (uitgaand en inkomend) via onder andere een actieve inzet van het NWP voor het programma van de Blue Deal

Wat haalt het ministerie uit de Blue Deal?

1. Meetbare resultaten op het gebied waterveiligheid en waterzekerheid in de wereld conform de doelen van de Internationale Water Ambitie
2. Bestuurlijke commitment dat de waterschappen zich committeren voor langere tijd aan het internationale werk
3. Technische en praktijkgerichte kennis van de waterschappen die op lokaal niveau wordt ingezet met lokale partijen in het buitenland
4. Lange termijn inzet van de waterschappen in de IWC-landen (Deltalanden en Delta-light landen)
5. Betere samenwerking tussen de ministeries en waterschappen om tot een collectief en afgestemd resultaat te komen

2.4 Lokale Partners

De lokale partners zijn organisaties waar Dutch Water Authorities in een partnerschap samen projecten of een programma mee uitvoert. Dit zijn veelal waterbeheerders op lokale of regionale schaal. Het kunnen ook nationale overheden zijn zoals een ministerie, of grensoverschrijdende organisaties. De waterschappen en de lokale partners zijn gelijkwaardig. Ze leren van elkaar, bekijken samen wat er in de lokale situatie nodig is en zetten projecten op. De rol van lokale partners is hierbij cruciaal om de behoefte van de belangrijkste stakeholders uit het gebied goed mee te nemen.

Tijdens de voorbereidingsfase wordt samen met huidige en nieuwe partners bekeken welke partnerschappen worden aangemeld voor de Blue Deal, en welke projecten daarbinnen worden uitgevoerd. Van de lokale partner wordt net als van de kernpartners, een bijdrage verwacht. Dat kan financieel zijn of in natura. Het laat zien dat de lokale organisatie zich ook inzet om een succes te maken van de samenwerking. Er zal wel worden gekeken naar de (financiële) mogelijkheden van een partner. Van de armere partners zal een minder grote bijdrage worden gevraagd en van de rijkere partners juist een grotere bijdrage. Tijdens de voorbereidingsfase wordt dit verder uitgewerkt.

De lokale partners ondertekenen samen met de kernpartners het partnerschap voorstel voor de Blue Deal. Hierin staan de gezamenlijke doelen, rollen, verantwoordelijkheden en bijdragen vastgelegd. Het programma van de Blue Deal zal in het begin grotendeels worden gevuld vanuit bestaande samenwerkingen. Dit betekent dat veel van de lokale partners al bekend zijn.

2.5 Indirecte Partners

Om het programma sterker te maken, wordt gezocht naar samenwerkingsverbanden met partners die specifieke kennis of expertise hebben die nog niet of onvoldoende aanwezig is bij de partners van de Blue Deal. Andersom kan het programma van de Blue Deal een aanvulling zijn op het werk van andere programma's of organisaties. In de voorbereidingsfase wordt een analyse gemaakt welke samenwerkingen kansrijk zijn. Met deze programma's of organisaties wordt een Letter of Intent (LoI) getekend om de kansen concreet te maken.

2.5.1 Topsector water & marietiem/ Ministerie van Economische zaken en Klimaat

Het ministerie is een belangrijke partner om een goede invulling te geven aan de onderwerpen innovatie en handel in het programma van de Blue Deal. Het ministerie hecht belang aan de Blue Deal en zal aan de partnerschappen bijdragen door haar kennis, ervaring en netwerk in te zetten binnen projecten.

De waterschappen zijn al actief in de landelijke kernteams binnen de Topsector Water en Marietiem. Het komend jaar zal daar besproken worden hoe er invulling gegeven kan worden aan handel en innovatie binnen de Blue Deal. De waterschappen zijn nationaal een van de grootste opdrachtgevers voor het bedrijfsleven en zijn daarbij vaak launching customer voor innovaties. Het is een optie om binnen de Blue Deal pilots te starten om deze nieuwe technieken mee te nemen naar het buitenland. Dat kan door ze te tonen aan delegaties die naar Nederland komen, of door ze toe te passen in projecten die in het buitenland binnen partnerschappen worden uitgevoerd.

2.5.2 NWB Fonds

Het NWB Fonds levert een grote financiële bijdrage aan het internationale werk van de waterschappen, en is daardoor een cruciale partner. Het Fonds heeft de intentie om haar bijdrage in te zetten voor de Blue Deal, als onderdeel van de bijdrage van de waterschappen. In haar nieuwe beleidskader 2018-2021 is alvast een link naar de Blue Deal opgenomen. Andersom is het proces om partnerschappen aan te melden voor de Blue Deal (hoofdstuk 4), afgestemd op het proces van het NWB Fonds.

Het Fonds onderzoekt nog welke mogelijkheden er zijn om haar bijdrage aanvullend te laten zijn aan het programma. Hiervoor zijn verschillende opties mogelijk. Zo zou het Fonds een specifiek onderdeel kunnen financieren waar behoefte aan is vanuit de waterschappen, maar buiten de financiering van de ministeries valt. Een voorbeeld hiervan is de verkenningsfase van mogelijk langdurige samenwerking. De komende tijd worden alle opties verkend. Daarnaast zal het NWB Fonds zich ervoor inzetten dat er voor huidige projecten een goede overgang is naar het programma van de Blue Deal.

2.5.3 Waterworx (drinkwaterbedrijven)

Waterworx is een programma van de Nederlandse drinkwaterbedrijven en het ministerie van Buitenlandse Zaken. Het doel van het programma is tien miljoen mensen duurzaam toegang te geven tot schoon drinkwater en zo bij te dragen aan SDG 6.1 en 6.2. De opzet van het programma is een grote inspiratiebron geweest voor de Blue Deal. Een samenwerking tussen Blue Deal en Waterworx zorgt ervoor dat kennis en expertise worden gecombineerd en maakt meer gezamenlijke missies mogelijk, zodat er over de volledige watercyclus kan worden meegedacht met lokale partners. In verschillende landen werken de drinkwaterbedrijven en waterschappen al samen, bijvoorbeeld in Ethiopië, Colombia en Zuid-Afrika. Waterschap Amstel, Gooi en Vecht maakt via Wereld Waternet onderdeel uit van het Waterworx consortium. De daar opgedane kennis en ervaring wordt ingebracht in de Blue Deal organisatie en de Blue Deal programma's.

Er is al veel contact geweest met Waterworx tijdens het opzetten van de Blue Deal en eerste kansen voor samenwerking zijn al geïnventariseerd. Zo kunnen de waterschappen kennis brengen over bronbeheer en integrale waterbeheerplannen en Waterworx over urban WASH. Om de samenwerking concreet te maken wordt tijdens de voorbereidingsfase een Letter of Intent getekend.

2.5.4 VNG international en IPO

De Nederlandse gemeenten zijn internationaal actief onder de naam VNG International. In 2017 hebben zij met het ministerie van Buitenlandse Zaken het programma Inclusive Decisions At Local Level (IDEAL) opgezet. IDEAL focust op SDG16: vrede, veiligheid en rechtvaardigheid. Ze zetten hun kennis in om democratische, lokale overheden te versterken in zeven landen. De gemeenten zijn net als de provincies zowel in Nederland als over de grens een natuurlijke partner voor de waterschappen. De investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' en gezamenlijke internationale programma's (zoals Kingfisher) zijn hier voorbeelden van. In de voorbereidingsfase wordt daarom met VNG International én IPO Nederland bekeken hoe een samenwerking met de Blue Deal kan worden vormgegeven.

2.5.5 RVO en NWP

Er gebeurt al veel aan internationaal werk door andere organisaties. De Blue Deal wil goed aansluiten op andere watergerelateerde programma's. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) en het Netherlands Water Partnership (NWP) kunnen daar een rol in vervullen. Zo voert RVO programma's uit om handel te bevorderen (vb. PIB, DHI, business development coaches) en ontwikkelingssamenwerking (vb. PvW, FDW, Water OS, DRR-Team, DSS water, FDOV, D2B, DRIVE). Met relevante programma's van RVO kan gezocht worden naar samenwerking. Het NWP heeft door haar leden een breed netwerk binnen het bedrijfsleven, kennisinstellingen, NGO's en overheden. Hierdoor kan het NWP bijdragen aan een goed overzicht van relevante organisaties en programma's die de Blue Deal kunnen versterken.

Tijdens de voorbereidingsfase wordt met RVO en NWP bekeken hoe hun expertise ingezet kan worden voor de Blue Deal.

2.5.6 NGO'S

Hulporganisaties hebben specifieke expertise en een sterk lokaal netwerk, wat op onderdelen een goede aanvulling kan zijn op de Blue Deal. Thema's zoals gender, armoedebestrijding en het formuleren en monitoren van indicatoren, kunnen bijvoorbeeld uitgewerkt worden met behulp van NGO's. Tijdens de voorbereidingsfase wordt gekeken welke samenwerkingsverbanden het programma sterker maken.

2.5.7 Kennisinstellingen

Universiteiten, hogescholen, onderzoeksinstellingen: ze kijken vaak met een heel nieuw perspectief naar waterbeheer. In combinatie met het bedrijfsleven, kunnen er zo verrassende en nieuwe oplossingen gevonden worden voor waterproblemen wereldwijd. In de Blue Deal wordt daarom de samenwerking gezocht met kennisinstellingen. In de voorbereidingsfase wordt bekeken welke daarvan interessant zijn voor het programma.

2.6 Overeenkomsten

Om alle rollen en verantwoordelijkheden van de partners binnen het programma goed vast te leggen, worden er op vier niveaus overeenkomsten gesloten:

- 1 De Blue Deal waarin de gezamenlijke ambitie en inbreng van elke ketenpartner kort visueel wordt weergegeven. Dit document wordt op 22 maart 2018 getekend door alle deelnemende waterschappen en de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat. Het document heeft de juridische status van een intentieverklaring. Er zijn geen juridische consequenties, maar de partners spreken wel een sterk commitment uit voor het uitvoeren van de ambitie op basis van het voorliggende raamwerk
- 2 Een Publiek- Private overeenkomst tussen het ministerie van Buitenlandse Zaken en de Unie van Waterschappen
Een werkplan binnen het bestaande raamwerk tussen het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Unie van Waterschappen. De waterschappen worden bij beide contracten rechtsgeldig vertegenwoordigd door de Unie van Waterschappen als penvoerder
- 3 Een overeenkomst tussen de deelnemende waterschappen en de Unie van Waterschappen. De deelnemende waterschappen zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de verplichtingen die uit de Blue Deal voor hun bijdrage volgen. In de overeenkomst met de penvoerder wordt vastgelegd hoe de rol wordt ingevuld. Deze overeenkomst wordt in de voorbereidingsfase verder uitgewerkt
- 4 Individuele samenwerkingsovereenkomsten tussen de waterschappen en hun lokale partners waaronder projecten worden uitgevoerd. Tijdens de voorbereidingsfase wordt duidelijk om welke partners het gaat, en zal er een overeenkomst worden opgesteld. Hierin staat beschreven welke rol en verantwoordelijkheid iedere partij heeft binnen de samenwerking
- 5 Een Letter of Intent tussen de kernpartners van de Blue Deal en andere programma's/organisaties om de samenwerking concreet te maken

2.7 In en uit de Blue Deal stappen

De Blue Deal start met kernpartners die daar op 22 maart 2018 voor tekenen. De bijdrage van iedere partner kan vervolgens tijdens de looptijd van de Blue Deal toe- of afnemen, afhankelijk wat past bij de capaciteit en ambitie van de organisatie. Nieuwe partners kunnen aan het programma worden toegevoegd. Dit wordt besproken in de stuurgroep en hiervoor worden tijdens de voorbereidingsfase criteria opgesteld.

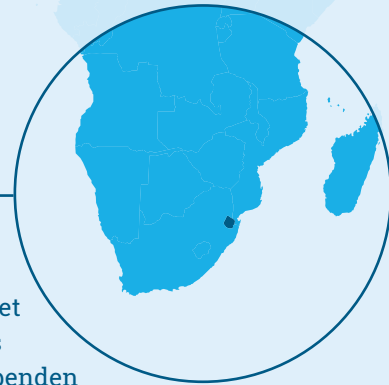
Iedere kernpartner heeft de mogelijkheid om één of meerdere partnerschappen of projecten tussentijds te beëindigen en eventueel te vervangen door een nieuw partnerschap of project. De partner stelt de andere kernpartners tijdig op de hoogte van het voornemen om een project te beëindigen en bespreekt dit in de stuurgroep. Een partnerschap of project kan tussentijds worden beëindigd als:

- Het partnerschap of project niet genoeg resultaat oplevert
- De veiligheid en/of politieke situatie niet meer voldoet aan het beleid van de partner
- Er bij de partners sprake is van corruptie, fraude, nalatigheid of mensenrechtenschending

Als een partner een project beëindigt, wordt samen met alle kernpartners bekeken of het nodig is om een nieuw project te starten of een bestaand project uit te breiden, om toch de ambitie van de Blue Deal waar te maken. Het programmabureau adviseert hierbij.

Blue Deal in de praktijk

Land: **Swaziland**
Stroomgebied(en): **stroomgebied van de Inkomati-rivier**
Aantal inwoners: **1,3 miljoen inwoners**
Partner(s): **River Basin Authorities (RBAs)**
Actief sinds: **2016**

Hoe ziet het programma er nu uit?

Op de ene plek in Swaziland is er teveel water en op de andere plek heerst veel droogte. Om deze reden bepaalt de Water Act (2003) dat het waterbeheer naar nieuw te vormen regionale River Basin Authorities (RBA) wordt gedelegeerd. Een RBA heeft een bestuur met belanghebbenden zoals suikerrietboeren, natuur, bewoners en bosbouw. Met drie van in totaal vijf RBA's heeft Dutch Water Authorities in de afgelopen jaren nauw samen gewerkt. Deze relatie bestaat uit onder meer het trainen van bestuurders van deze pas opgerichte RBA's. De peer-to-peer aanpak staat hierbij centraal.

Wat zou er veranderen door de Blue Deal?

In de komende jaren wil Dutch Water Authorities met alle vijf RBA's samenwerken aan duurzaam watergebruik en grensoverschrijdende regionale samenwerking. Hiervoor moet adequate techniek voor handen zijn. Voor beide doelen wordt veel verwacht van satelliettechnologie. Nederlandse bedrijven en instituten op dit gebied kunnen hier potentieel interessante projecten opzetten. De Blue Deal kan het verschil maken bij de verdere ontwikkeling van de grensoverschrijdende regionale samenwerking en de implementatie van die satelliettechnologie.

3.

Aanpak Blue Deal

Een Theory of Change is het (theoretische) kader voor de beschrijving van (lange termijn) projectdoelen en hoe die doelen worden bereikt door het uitvoeren van (korte termijn) projectactiviteiten. Het beschrijft de samenhang en de relaties tussen de diverse activiteiten en de keten van effecten die leiden tot de beoogde resultaten op lange termijn (de impact). Het zorgt er daarmee ook voor dat er meer controle en sturing mogelijk is op de beoogde eindresultaten.

3 Aanpak Blue Deal

3.1 Theory of Change Blue Deal

Een Theory of Change (ToC, of in het Nederlands: "de interventielogica") is het (theoretische) kader voor de beschrijving van (lange termijn) projectdoelen en hoe die doelen worden bereikt door het uitvoeren van (korte termijn) projectactiviteiten. Het beschrijft de samenhang en de relaties tussen de diverse activiteiten en de keten van effecten die leiden tot de beoogde resultaten op lange termijn (de impact). Het zorgt er daarmee ook voor dat er meer controle en sturing mogelijk is op de beoogde eindresultaten.

De ToC voor de Blue Deal is tot stand gekomen op basis van:

- de theorie achter het model 'Building blocks for good water governance' (2016) ontwikkeld door het Water Governance Centre
- de twaalf principes die door de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) zijn benoemd als de sleutel tot goed waterbeheer
- interactieve sessies met de buitenlandmedewerkers van de waterschappen; hierin zijn uitgevoerde en lopende activiteiten gebruikt als input en toets voor het formuleren van deze ToC

Vaststellen van voorwaarden voor goed waterbeheer

Het programma van de Blue Deal richt zich allereerst op het ondersteunen en versterken van samenwerkingsverbanden met lokale partners op het gebied van drie cruciale componenten van goed waterbeheer:

1. Voldoende kennis en expertise
2. Een goed functionerende en gemandateerde organisatie
3. Samenwerking met de belangrijkste belanghebbenden

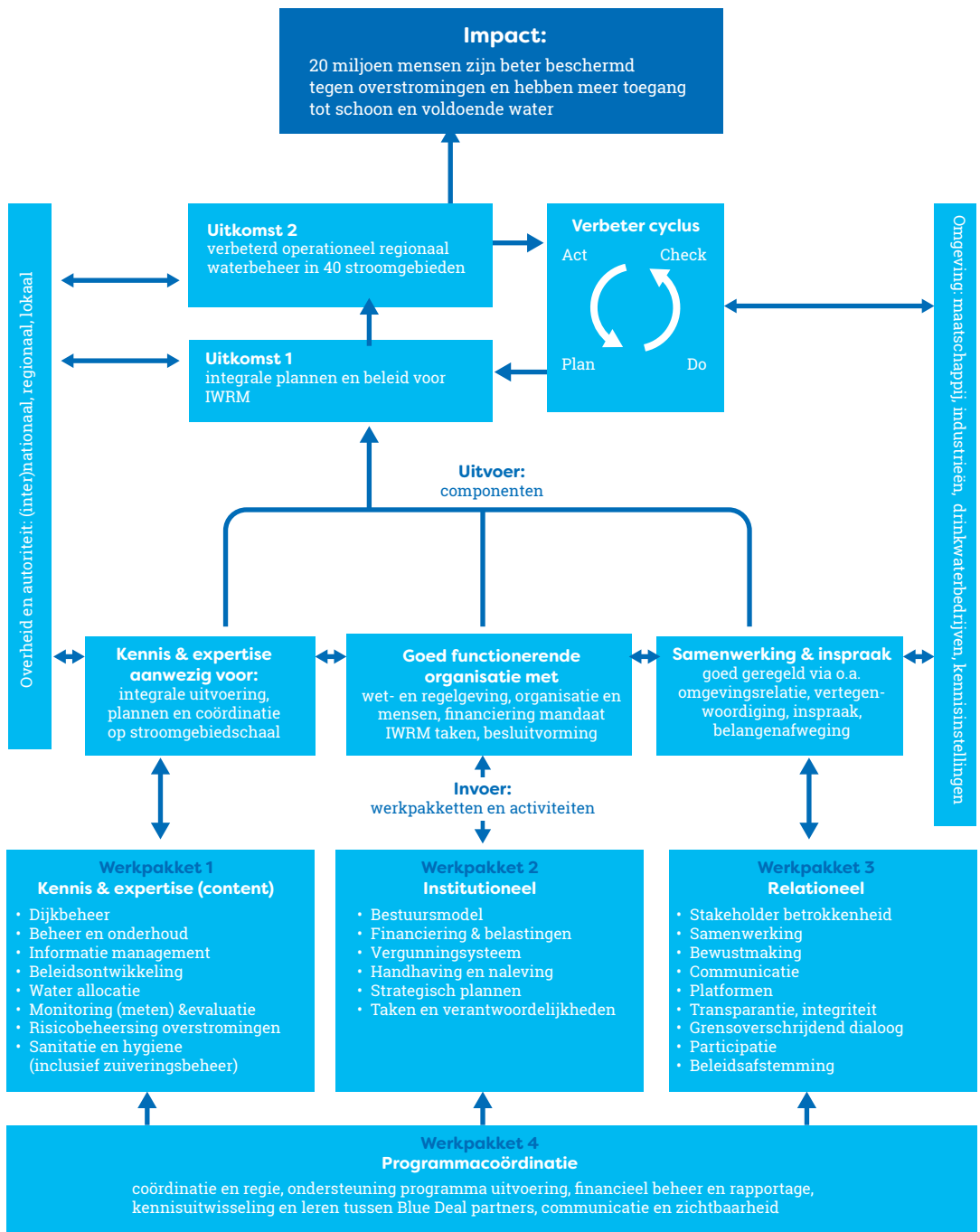
Om op deze drie componenten resultaten te behalen zijn volgens het Water Governance Centre de volgende bouwstenen nodig:

- Een sterke (administratieve) organisatie met adequate systemen voor harde taken (data en informatiemanagement, beheer en handhaving, investeringsplannen) en zachte taken (HR beleid, communicatie, inspraak en participatie)
- Een juridisch ingebed systeem, zowel op nationaal niveau (wetgeving) als decentraal niveau (regelgeving)
- Systematische planning op basis van aanwezige kennis, kunde en capaciteiten ten behoeve van waterbeheer
- Toereikende financiering: voor zowel operationeel beheer als investeringen in nieuwe infrastructuur
- Samenwerking en participatieve aanpak: dit betreft onder andere communicatie met en betrokkenheid van belanghebbenden

Tijdens interactieve sessies met de buitenlandmedewerkers van de waterschappen bleek dat op alledrie genoemde componenten en vijf bouwstenen goed passen bij de buitenlandactiviteiten waterschappen. Al deze onderdelen zijn cruciaal om tot concrete resultaten in het waterbeheer te komen.

Het belang van een langetermijn-perspectief

In de Blue Deal staat het langetermijn-perspectief centraal en de ontwikkeling van de capaciteiten van de lokale partner. Het programma richt zich daarom op het ontwikkelen van voldoende capaciteit van de beheerorganisatie op elk van de drie componenten (in het kort: kennis, organisatie, samenwerking). Dit legt het 'fundament' voor de volgende stap: de integratie van deze capaciteiten in het maken van integrale beheersplannen (uitkomst 1) en integraal waterbeheer op basis van deze plannen (uitkomst 2). Soms kan er ook meteen impact zijn zonder dat eerst voor alle drie de componenten werk is verzet. Dit is afhankelijk van de lokale 'baseline' en context.

Figuur 2: Theory of Change Blue Deal

Uitkomst 1 betekent dat er een officieel goedgekeurd plan is waardoor duidelijk is hoe het waterbeheer kan verbeteren. Als deze plannen zijn gekoppeld aan de uitvoering is er sprake van verbeterd operationeel regionaal waterbeheer. Dit wordt uitkomst 2 genoemd. Met behulp van uitkomst 2 wordt de impact (het langetermijn-effect) op de bewoners van een beheersgebied vastgesteld, en daarmee kan de impact voor het hele Blue Deal-programma worden vastgesteld.

In gang zetten verbetercyclus

Het doel is niet het behalen van uitkomst 1 of uitkomst 2, maar juist het op gang brengen van de verbetercyclus van integraal regionaal waterbeheer. Integrale plannen zijn hierin vooral een middel en geen doel op zich. De verbetercyclus zal in de meeste gevallen meerdere jaren nodig hebben om de ambitie te realiseren. De looptijd van de Blue Deal tot en met 2030 is daarom belangrijk: het biedt de kans om stapsgewijs de samenwerking met de lokale partner te richten op de lokale behoeften en doelen en gefaseerd duurzaam operationeel waterbeheer in te voeren.

In sommige partnerschappen is er nu al, of op korte termijn, een direct effect op verbeterd operationeel regionaal waterbeheer door lopende activiteiten van Dutch Water Authorities. Deze 'quick wins' zijn belangrijk als voorbeeld en inspiratie voor andere partnerschappen en bieden waardevolle lessen voor het hele programma. Er wordt daarom veel aandacht besteed aan kennisuitwisseling onderling tussen de partners.

Verwachte resultaten en fasering

Op basis van een desk-study onder de waterschappen, lijkt het een haalbare ambitie om 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden te bereiken. Globaal ligt in de eerste fase van uitvoering (2019-2022) het accent vooral op bewustmaking, kennisdeling en capaciteitsverbetering. In de fasen 2 en 3 (2023-2030) zal het accent relatief verschuiven naar resultaten in integrale plannen en daadwerkelijke verbeteringen in de uitvoering van operationeel regionaal waterbeheer.

3.1.1 Uitgangspunten en randvoorwaarden bij de geformuleerde ToC

De ToC gaat uit van een aantal belangrijke randvoorwaarden en uitgangspunten. Deze zijn mede bepalend voor de resultaten van de Blue Deal. In de voorbereidingsfase van het programma worden deze uitgangspunten en randvoorwaarden verder uitgewerkt. De belangrijkste uitgangspunten en randvoorwaarden zijn voorlopig:

- **Een stabiele overheidsomgeving**
Dit betekent o.a.: wetgeving en regelgeving zijn voldoende op orde (nationaal, decentraal) om ondersteuning te bieden voor de plannen en het beheer en onderhoud van het watersysteem. Instituten werken conform hun doelstelling en mandaat en zorgen voor een werkbare omgeving; daarbij is er 'vertrouwen' in de rol van de relevante (lokale) overheden.
- **Betrouwbare omgevingspartners**
Dit betreft stakeholders vanuit andere 'technische' sectoren (landbouw, energie, transport) maar ook belanghebbenden vanuit industriële, ecologische en sociale sectoren.

In de bijlagen staan meer uitgangspunten en randvoorwaarden beschreven. In het ToC schema in de bijlage staat ook aangegeven waar in het schema de aannames vooral van toepassing zijn. Door dit inzichtelijk te maken kan het Blue Deal programma sneller worden bijgestuurd, mocht de ambitie verder weg komen door veranderende omstandigheden in één of meerdere van de aannames.

3.2 Werkpakketten, landenkaart en menukaart van activiteiten

Het uitvoeren van de Blue Deal vraagt om efficiënt projectmanagement. Vanuit het ToC zijn hier werkpakketten voor ontwikkeld. Door gebruik te maken van deze werkpakketten zorgen we ervoor dat alle partnerschappen uiteindelijk bijdragen aan het behalen van de hoofddoelstellingen van de Blue Deal en bewaren we samenhang. De werkpakketten komen terug in het voorstel dat voor een partnerschap en project geschreven wordt. Het zal onderdeel zijn van het format voor een voorstel.

Verschillende partnerschappen vragen om verschillende aanpakken. Er is een "menukaart" gemaakt om ervoor te zorgen dat voor elk partnerschap maatwerk mogelijk is maar wel samenhang binnen het programma wordt bewaard. Coaching, uitwisseling, trainingen, excursies, workshops, leggen van verbindingen/makelen, pilots, projecten, evaluaties en adviezen zijn onderdeel van deze "menukaart". Voor een beschrijving van de activiteiten zie bijlage 5. Ook de verdere uitwerking van partnerschappen en de aandacht voor thema's die in elk pakket terugkomen (innovatie, klimaat, gender, armoedebestrijding en duurzaamheid) is terug te vinden in de bijlage.

In de voorbereidingsfase worden per lokaal partnerschap de activiteiten uitgewerkt die nodig zijn in de eerste fase. Er zijn vier werkpakketten, waarvan er drie betrekking hebben op de partnerschappen en één op het algemene programma. Voor elk van de drie werkpakketten die betrekking hebben op de partnerschappen wordt een keuze gemaakt uit de menukaart. Er wordt ook aangegeven hoe deze activiteiten helpen om het waterbeheer beter op orde te krijgen. Dit wordt gedaan met behulp van indicatoren die tijdens de voorbereidingsfase worden opgesteld. Ter illustratie worden hieronder per werkpakket voorbeelden gegeven van mogelijke indicatoren

Werkpakket 1: De technische kennis en capaciteiten

Dit werkpakket richt zich op het versterken en ontwikkelen van de technische kennis en capaciteiten voor de uitvoering van het waterbeheer. In sommige gevallen staat het waterbeheer in de kinderschoenen en in andere gevallen is dit een stuk verder. De capaciteit van de partner(s) en de aanwezige expertise is daarbij bepalend. Dit heeft ook invloed op wat prioriteit heeft en dus waar de concentratie van middelen ligt. Mogelijke indicatoren voor de bepaling van de capaciteiten van de lokale waterbeheerder op dit terrein zijn:

- Aanwezigheid van een technisch beheersplan (infrastructuur, dijkbeheer, vervanging, investeringen etc.)
- Actueel overzicht (inzicht, data, informatie) van waterverbruik en waterverdeling in beheergebied
- Aanwezigheid van langetermijn-plannen voor de waterbehoefte, waterverbruik en verdeling van waterbronnen, hierbij alle aspecten van de waterketen meenemend (drinkwater, sanitatie, ecosystemen, industrieel waterverbruik etc.)

Het werkpakket omvat:

- 1.1. Dijkbeheer
- 1.2. Beheer en onderhoud (watersysteem)
- 1.3. Informatiemanagement
- 1.4. Beleidsontwikkeling
- 1.5. Water allocatie
- 1.6. Monitoring (meten) en evaluatie
- 1.7. Risicobeheersing overstromingen
- 1.8. Sanitatie en hygiëne (inclusief zuiveringsbeheer)

Werkpakket 2: Institutioneel

Dit werkpakket richt zich op het verbeteren van de belangrijkste institutionele en organisatorische aspecten voor goed waterbeheer. Mogelijke indicatoren voor de bepaling van de capaciteiten van de lokale waterbeheerder op dit terrein zijn:

- Aanwezigheid van een business plan en managementinformatiesysteem
- Langetermijn-beleid en strategie voor lokale waterbeheer, met mitigatie en adaptatie t.b.v. klimaatverandering en t.b.v. andere significante risico's
- Lokale regels en verordeningen voor watergebruik, vergunningen en vergoedingen
- In de lokale beheerorganisatie zijn specifieke taken en/of rollen duidelijk benoemd, inclusief de aandacht voor impactverbetering voor de allerarmsten en de rol van gender
- Gezonde, duurzame financiële situatie (winst/verlies en balanssituatie) van de lokale organisatie, met aandacht voor draagkracht van investeringen en beheer

Dit werkpakket bestaat uit:

- 2.1. Bestuursmodel
- 2.2. Financiering en belastingen
- 2.3. Vergunningensysteem
- 2.4. Handhaving en naleving
- 2.5. Strategische plannen maken
- 2.6. Taken en verantwoordelijkheden

Werkpakket 3: Relationeel

Het derde werkpakket richt zich op de relationele aspecten van waterbeheer. Hier liggen belangrijke taken voor de waterbeherende overheid in samenwerken, het organiseren van participatie en het creëren van draagvlak bij de omgeving.

Mogelijke indicatoren voor de bepaling van de capaciteiten van de lokale waterbeheerder op dit terrein zijn:

- verhoogd bewustzijn en zelfredzaamheid van de bevolking voor waterbeheer en aanwezige risico's
- verbeterde institutionele omgeving: nationale mandatering en financiële autonomie van de beheerorganisaties
- verbeterde transparantie door regelmatige publicatie van prestaties en resultaten van beheerorganisatie
- convenanten met belangrijkste stakeholders over samenwerking en afstemming voor waterbeheer

Het werkpakket bestaat uit:

- 3.1. Stakeholder betrokkenheid
- 3.2. Samenwerking
- 3.3. Bewustmaking
- 3.4. Communicatie
- 3.5. Platformen
- 3.6. Transparantie, integriteit
- 3.7. Grensoverschrijdende dialoog
- 3.8. Participatie
- 3.9. Beleidsafstemming

Werkpakket 4: Programmacoördinatie

Dit werkpakket bevat de activiteiten voor het adequaat uitvoeren van het programma. Hiermee wordt gezorgd dat het programma op een efficiënte en effectieve wijze de doelen zal bereiken, binnen de beschikbare budgetten en overeengekomen tijdsplanning. Daarnaast omvat dit werkpakket de ondersteunende activiteiten die generiek of overstijgend voor het hele programma gelden.

Werkpakket 4 wordt voorlopig ingedeeld in de volgende 5 componenten:

- 4.1. Coördinatie en regie van het hele programma: dit betreft met name aspecten voor de inrichting en voortgang van het hele programma: aansturing (stuurgroep), overlegstructuur voor programmatische planning en goedkeuring van jaarplannen, inrichting regio- en landenoverleg en risicomanagement
- 4.2. Ondersteuning programma-uitvoering: coördinatie en ondersteuning bij uitvoering van de diverse activiteiten in de partnerschappen, projectformulering en goedkeuring, rapportages, planning en afstemming met andere activiteiten (intern en extern), kwaliteitsborging
- 4.3. Financieel beheer en rapportage: het opzetten van een financiële administratie, zowel voor beheer van de externe kosten en inkomsten als voor de interne verrekening van inzet van personeel als gemaakte kosten, financiële rapportages en ondersteuning bij afsluiten van contracten
- 4.4. Kennisuitwisseling en leren: via delen en leren van ervaringen (onderling en met kennispartners) en het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak, methodes en visie op de thema's zoals innovatie, klimaat, gender, duurzaamheid en armoedebestrijding.
- 4.5. Communicatie en zichtbaarheid: zorgen voor een communicatieplan waarbij op een collectieve manier de resultaten van de Blue Deal worden gecommuniceerd. Bij dit laatste zal ruimte gegeven worden aan de communicatiebehoeften van de individuele partnerschappen en de betrokken partners

3.3 Thema's die extra aandacht krijgen

De ministeries en de waterschappen hebben het voornemen om binnen het programma van de Blue Deal enkele thema's extra aandacht te geven: Klimaat, Gender, Innovatie, Duurzaamheid en Armoedebestrijding. De thema's komen uit het beleid van de ministeries en waterschappen en zijn samengevoegd voor het programma van de Blue Deal. In het beleid van het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn duurzaamheid, gender en armoedebestrijding speerpunten die daarom niet mogen ontbreken. Alle partners hechten daarnaast veel waarde aan innovatieve oplossingen en aandacht voor het klimaat.

Dit betekent dat deze thema's een plek krijgen in de activiteiten van de partnerschappen. Voor de thema's waar waterschappen minder ervaring mee hebben worden ondersteunde partners gezocht. Het gaat met name om gender en armoedebestrijding. Hierbij kan gedacht worden aan NGO's of kennisinstituten. De waterschappen hebben juist veel ervaring met de thema's klimaat, innovatie en duurzaamheid. Hiervoor zal daarom waarschijnlijk minder of geen externe hulp nodig zijn.

3.3.1 Klimaat

In veel buitenlandse projecten moeten "de waan van de dag" (de problemen die op de korte termijn moeten worden opgelost) en het eerdergenoemde langetermijnperspectief worden verenigd. Met klimaatverandering is de urgentie groot om waterveiligheid, waterkwaliteit en de verdeling van water in een langetermijn-perspectief te plaatsen. In de partnerlanden vinden snelle veranderingen plaats die te maken hebben met intensivering van industriële productie, landgebruik en consumptie. Waterbeheerders en andere (lokale) overheden hebben veelal moeite om deze ontwikkelingen institutioneel bij te benen, en vervallen in operationele gewoonten van korte termijnoplossingen.

De Blue Deal zal daarom met name aandacht geven aan het verbeteren van beheerplannen die gericht zijn op de lange termijn, zodat er op klimaatscenario's kan worden ingespeeld. Alle werkpakketten zullen hier aandacht aan besteden. Om klimaat als thema in de Blue Deal te verankeren wordt in de voorbereidingsfase een klimaattoets gemaakt. Handvatten hiervoor staan in bijlage 5. De klimaattoets zal voor elk partnerschap worden uitgevoerd, zodat in beeld komt waar de verbeterkansen voor klimaatbestendigheid liggen.

Door klimaat als thema binnen het programma van de Blue Deal op te nemen beogen de partners het klimaatbewustzijn wereldwijd te vergroten en een positieve bijdrage te leveren aan het verminderen van schade en overlast door klimaatverandering. Het verkleinen van de kans op ontvricting door tekorten of grote schade komt daarbij ook de stabiliteit en veiligheid ten goede, zoals vastgelegd in de 'The Hague Declaration on Planetary Security' (getekend op 13 december 2017).

3.3.2 Gender

Om wereldwijd de positie van vrouwen te verbeteren zal in het programma van de Blue Deal extra aandacht zijn voor het thema gender, zowel in eigen land als in de partnerlanden. Het perspectief van vrouwen is immers net zo waardevol als dat van mannen. Om het waterbeheer op orde te krijgen, is de kennis en het inzicht van allebei nodig.

Aandacht voor gender begint in Nederland. Daar loopt de positie en vertegenwoordiging van vrouwen binnen de waterschappen achter bij de gewenste situatie. Dat geldt voor besturen, directie maar ook voor medewerkers die internationaal actief zijn. Om de Blue Deal tot een succes te maken, zijn er meer vrouwen nodig die meehelpen binnen het programma. Er zal daarom bij de inrichting van de organisatie gestreefd worden naar een gelijke verdeling tussen mannen en vrouwen.

Tegelijkertijd zal in de activiteiten van de Blue Deal in het buitenland extra aandacht zijn voor het thema gender. In de voorbereidingsfase zal daarom via 'gender assessments' een lokale analyse worden gemaakt van de positie van vrouwen en de rollen van mannen en vrouwen. Hiervoor zijn door internationale organisaties (o.a. de WHO) methoden en instrumenten ontwikkeld. Met de uitkomsten van deze analyse zal een generieke aanpak voor het thema gender in het programma worden ontwikkeld. En per partnerschap wordt gekeken hoe gender terugkomt in de uitvoering van de samenwerking.

3.3.3 Duurzaamheid

De Nederlandse ministeries vragen om extra aandacht voor duurzaamheid bij door haar gefinancierde programma's. De kerntaken van de Nederlandse waterschappen hebben deze duurzaamheidsbenadering al in zich: het blijvend goed functioneren van het systeem voor goed waterbeheer. De aanpak van het programma zal daarom waarschijnlijk al duurzaam zijn.

Om hier zeker van te zijn, wordt dit getoetst via de FIETS-criteria (financiële, institutionele, ecologische, technische en sociale toetsingseisen) en de duurzaamheids-clausule van BuZa met betrekking tot blijvend functioneren van aangelegde voorzieningen en infrastructuur. In de monitoring en voortgangsrapportage van het hele programma zal hier aandacht voor zijn.

3.3.4 Armoedebestrijding: aandacht voor arme en kwetsbare groepen

Het streven is om arme en kwetsbare groepen extra veel positieve impact te laten ondervinden van verbeterd waterbeheer binnen de Blue Deal. Goed functionerend waterbeheer is namelijk een belangrijke voorwaarde voor armoedebestrijding. Toegang tot water, eerlijke waterverdeling, recht op water en inspraak en belangenvertegenwoordiging zijn vaak onderdeel van internationale afspraken over integraal waterbeheer. Om dit thema goed te integreren in de aanpak van de Blue Deal, wordt de samenwerking gezocht met diverse NGO's, bijvoorbeeld Oxfam NOVIB, WWF en Both Ends. Ook wordt het thema opgenomen in de werkpakketten. Hoe dit zijn weerslag krijgt is te lezen in de bijlagen.

3.3.5 Innovatie

In het Blue Deal programma zal extra aandacht zijn voor zowel technische als sociale innovatie. In de meeste gevallen zijn de stroomgebieden waar de Blue Deal zich op richt, gebieden waar veel groei plaatsvindt. Juist daar is behoefte is aan vernieuwende technische en sociale oplossingen. Technische innovatie omvat een breed scala van mogelijkheden: varieert van het slim gebruiken van geoinformatie en satelliet data tot baggertechnieken om het waterpeil te verlagen. Het thema innovatie biedt enerzijds het Nederlandse bedrijfsleven een kans om slimme oplossingen in het buitenland te introduceren. Anderzijds valt er ook innovatie uit het buitenland te halen, wat de kernpartners van de Blue Deal kunnen gebruiken om het werk in Nederland verder te verbeteren. Het thema innovatie is een kans om vooral voor voedsel, energie en landbouw slimme oplossingen te vinden.

Sociale innovatie gaat om mensen en de vernieuwende manier van samenwerken. In het programma zal van elkaar geleerd worden, binnen partnerschappen maar ook tussen landen. Hiervoor worden uitwisselingen en collegiale toetsing van voorstellen georganiseerd. Daarnaast is het belangrijk om jonge, nieuwe medewerkers ervaring op te laten doen met het internationale werk. Dit kan onder begeleiding van ervaren medewerkers die het vak kennen. Deze ruimte om anders te denken en doen vormt een belangrijk onderdeel van het thema innovatie.

Blue Deal in de praktijk

Land: **Roemenie**
Stroomgebied(en): **11 verschillende**
Aantal inwoners: **22 miljoen inwoners**
Partner(s): **National Administration Apele Romane (NAAR), Deltares, Nederlandse ambassade in Boekarest**
Actief sinds: **2016**

Hoe ziet het programma er nu uit?

Op dit moment richt het programma zich met name op voldoende, schoon en veilig oppervlaktewater. Jaarlijks wordt een bilateraal panel op directieniveau georganiseerd om hier kennis over uit te wisselen.

Specifieke onderwerpen, zoals EU-richtlijnen, kustbeheer en het beheer van oppervlaktewater, worden uitgediept in specialistische workshops waarbij de Nederlandse en Roemeense watersector wordt betrokken en waardoor ook Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen positie in Roemenië krijgen.

Wat zou er veranderen door de Blue Deal?

De Blue Deal biedt de mogelijkheid om het programma te intensiveren en uit te breiden met nieuwe partners en thema's. De volgende drie mogelijke projectideeën illustreren dit: het verbeteren van de effectiviteit bij het behalen van EU-doelstellingen (met samenwerking met het ministerie van IenW en de Wereldbank), het versterken van regionaal watermanagement (kennisuitwisseling op regionaal niveau) en het verbeteren van de afvalwaterzuivering (nieuwe partnerschappen met drink- en afvalwaterorganisaties) in Boekarest en de koepelorganisatie van de drink- en afvalwaterorganisaties in Roemenië.

4.

Inhoud Blue Deal

Met de partners wordt in 2018 een programma van partnerschappen gekozen, waarbinnen tot en met 2030 projecten worden uitgevoerd. De resultaten van alle projecten bij elkaar opgeteld, hebben impact op 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden. In dit hoofdstuk staat beschreven hoe de partners tot een goed samengesteld programma komen.

4 Inhoud

Met de partners wordt in 2018 een programma van partnerschappen gekozen, waarbinnen tot en met 2030 projecten worden uitgevoerd. De resultaten van alle projecten bij elkaar opgeteld, hebben impact op 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden. In dit hoofdstuk staat beschreven hoe de partners tot een goed samengesteld programma komen.

4.1 Groeimodel

De Blue Deal is uniek omdat zoveel organisaties samenwerken aan één ambitie. Dat biedt heel veel kansen, maar maakt het ook een uitdaging om tot een concreet programma te komen met een duidelijke rol voor iedereen. De Blue Deal is daarom een programma dat groeit. In 2019 starten de eerste partnerschappen met projecten en jaarlijks wordt bekeken of er nieuwe partnerschappen of projecten aan toegevoegd kunnen worden. Er wordt qua opbouw uitgegaan van de aantallen in tabel 2, maar voor 22 maart 2018 wordt samen met de waterschappen bekeken of dit realistische aantallen zijn.

Tijdens de uitvoeringsfase in 2019 ligt de nadruk op bestaande partnerschappen van de waterschappen en de impactvergroting daarvan door de samenwerking met ministeries. In de jaren daarna zullen er steeds meer nieuwe projecten en programma's bijkomen.

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023-2026	2027-2030
Aantal Partnerschappen	6	7	9	12	15	15

Tabel 2 Verwachtte opbouw

4.2 Focus van het programma

Het programma van de Blue Deal richt zich op:

- Het bieden van hulp aan landen waar waterbeheer een grote uitdaging is op het gebied van schoon, voldoende en veilig water
- Het creëren van kansen voor het Nederlandse en het lokale bedrijfsleven binnen waterbeheer
- Het leren van andere landen om het waterbeheer in eigen land te blijven verbeteren

Het resultaat van het programma is dat meer mensen toegang krijgen tot schoon, voldoende en veilig water. Om meer focus hierin aan te brengen, is elk onderdeel als volgt gedefinieerd:

Schoon water

- ongezuiverde lozingen van de industrie verminderen: door betere handhaving en toezicht, het opzetten van een adequaat registratie- en vergunning systeem en een passend beleidskader dat alle betrokkenen gelijk laat bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit
- afvalwater huishoudens beter verwerken: door verbeterde infrastructuur voor het zuiveren van afvalwater en beter onderhoud en beheer van de bestaande installaties
- kwaliteit ecosystemen verbeteren: door minder ongecontroleerde lozingen, betere monitoring en beleidskaders waarin ook milieuwaarden meetellen

Voldoende water

- waterstress verkleinen door het maken van beleid inclusief verdeelscenario's (zowel in de tijd als in ruimtelijke zin, in het stroomgebied), verbeterde beheersplannen, een vergunningensysteem en beter grondwaterbeheer
- productiviteit vergroten door betere waterbuffering /waterconservering, betere verdeling van beschikbare watervoorraden, effectiever beleid (bijvoorbeeld via een prioriteitenladder) en integrale waterbeheersplannen

Veilig water

- kans op overstromingen verkleinen: door o.a. het maken van een probleem- en risicoanalyse, klimaat-adaptieve veiligheidsplannen, door het uitbreiden en onderhouden van de infrastructuur (dijken, gemalen, drainagekanalen, sluizen, et cetera)
- zelfredzaamheid vergroten: door het verbeteren van early warning systemen, vergroten van het bewustzijn, en regelen van inspraak in het waterbeheer
- het risico op letsel en schade beperken

4.3 Financiële spelregels

Partnerschappen binnen de Blue Deal worden gefinancierd door de kernpartners. Zij hebben samen een paar spelregels hiervoor afgesproken:

- 1 De totale kosten van het partnerschap bestaan voor circa 50 procent uit de inzet van waterschappen (incl. NWB Fonds) en lokale partners, en voor maximaal 50 procent uit een bijdrage van de ministeries. De inzet van waterschappen en lokale partners zal met name uit uren bestaan die volgens een vast tarief van €650,- per dag vertaald worden naar kosten. De bijdrage van lokale partners wordt per samenwerking met de betrokken waterschappen afgestemd.
- 2 Voor het totale programma van de Blue Deal wordt door beide ministeries steeds een beschikking per fase van 4 jaar afgegeven op basis van een meerjarenraming. De kosten voor partnerschappen moeten binnen de totale beschikking passen. Het programmabureau coördineert de beschikbare ruimte voor nieuwe partnerschappen binnen deze beschikking.
- 3 Jaarlijks wordt een voorschot aangevraagd via het indienen van een jaarplan. Van de opgenomen begroting moet minimaal 75 procent besteed worden in het betreffende jaar. De begroting mag daarnaast met niet meer dan 25 procent overschreden worden.
- 4 Vanuit de Blue Deal wordt in principe vergoed: tijd van medewerkers, inhuur van externen, reis- en verblijf, workshops en training en in beperkte mate equipment, kleine infra werken. Als er gebruik gemaakt wordt van externe inhuur, geldt het maximale tarief wat is vastgesteld door RVO.
- 5 Er mag geen sprake zijn van staatssteun.
- 6 De voorwaarden voor cofinanciering vanuit de Blue Deal is in alle landen van de landenlijst gelijk. Er is alleen wel een verdeling tussen de ministeries en het NWB Fonds van de waterschappen, wie voor welk partnerschap de cofinanciering inlegt.

Cofinanciering van het ministerie van Buitenlandse Zaken is alleen mogelijk in ODA-landen . In bijlage 7 is te zien dat alle landen van de Blue Deal long-list ODA-landen zijn, met uitzondering van Chili, Polen, Roemenië en de Verenigde Staten. In al deze landen is financiering van BuZa mogelijk. Het wordt wel gestimuleerd om binnen de ODA landen te focussen op de allerarmste landen en partnerlanden van BuZa. In de voorbereidingsfase wordt uitgewerkt hoe deze landen extra aandacht kunnen krijgen. Het gaat om:

- 1. **De allerarmste ODA-landen**
Het gaat om categorie 1 van de ODA-lijst. De Blue Deal heeft als doel dat de arme en kwetsbare groepen extra veel positief effect ervaren van het programma (zie het thema armoedebestrijding, §3.3.4). Een goed begin daarvan, is om ook in de allerarmste landen partnerschappen op te zetten. In bijlage 7 is te zien dat het in de longlist van de Blue Deal gaat het om: Bangladesh, Bénin, Burkina Faso, Ethiopië, Mali, Mozambique, Myanmar, Senegal en Tanzania.
- 2. **Partnerlanden BuZa**
Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft binnen de ODA-landen 15 partnerlanden waarmee nog intensiever wordt samengewerkt. De Blue Deal kan dit werk versterken door ook in deze landen partnerschappen aan te gaan. In april 2018 wordt nieuw beleid gepresenteerd waarin deze 15 landen waarschijnlijk worden uitgebreid met de regio's in de Sahel, West-Afrika, de Hoorn van Afrika en het Midden-Oosten. In bijlage 7 is te zien dat het in de longlist van de Blue Deal gaat om: Bangladesh, Bénin, Burkina Faso, Ethiopië, Ghana, Indonesië, Iran, Jordanië, Kenia, Libanon, Mali, Mozambique, Palestijnse gebieden en Senegal.

Cofinanciering van het ministerie van Infrastructuur en Milieu is mogelijk in IWA-landen (Deltalanden en Delta-light landen). Cofinanciering van het NWB-fonds is mogelijk in alle landen maar bij voorkeur in één van de focuslanden van DWA. Het Fonds vergoedt maximaal €300.000,- en 50 procent van de totale kosten. Daarnaast is cofinanciering van het NWB-fonds er op gericht om de huidige partnerschappen van DWA te continueren zodat er een goede overgang is naar het Blue Deal programma.

4.4 Criteria partnerschappen

Het programma is flexibel en laat veel ruimte voor eigen invulling binnen partnerschappen. Er is alleen wel een aantal basiscriteria waar een partnerschap aan moet voldoen om in aanmerking voor financiering te komen. Tijdens de voorbereidingsfase worden deze criteria verder uitgewerkt, zodat voor iedereen duidelijk is welke partnerschappen wel en niet in de Blue Deal passen.

- 1. **Het partnerschap speelt zich af in een land van de longlist Blue Deal**
Voor de eerste fase van het programma van de Blue Deal hebben de kernpartners afgesproken dat de partnerschappen starten of zich afspelen in onderstaande longlist van landen. Er is gekeken naar landen die voor de ministeries en DWA interessant zijn. Hierdoor is een mix ontstaan van ontwikkelingslanden en transitie (middeninkomen) landen, waarbij gekeken is of een land voor waterschappen en minstens één ministerie interessant is. In bijlage 7 is per partner is aangegeven wat de relatie vanuit haar beleid is met het land.

De longlist is geen statische lijst tot en met 2030, het beleid van zowel de ministeries als de waterschappen zal tot die tijd vast nog eens wijzigen. Als waterschappen en minstens één ministerie in een ander land dan de longlist partnerschappen willen opzetten is dat daarom ook mogelijk.

Longlist landen Blue Deal		
Albanië	Honduras	Nicaragua
Argentinië	India	Palestijnse gebieden
Bangladesh	Indonesië	Peru
Bénin	Iran	Polen
Burkina Faso	Jordanië	Roemenië
Colombia	Kenia	Senegal
Chili	Libanon	Sri Lanka
Egypte	Mali	Swaziland
Ethiopië	Mexico	Tanzania
Filipijnen	Mozambique	Vietnam
Ghana	Myanmar	Verenigde Staten
		Zuid-Afrika

Figuur 3 Longlist landen Blue Deal

2. **Het partnerschap draagt aantoonbaar bij aan de ambitie om 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden te helpen aan schoon, voldoende en veilig water.**
Het partnerschap moet genoeg potentie hebben om een significante bijdrage te leveren aan het doel van de Blue Deal. Dat betekent dat in het voorstel wat ingediend wordt, aangegeven moet worden hoe de Theory of Change voor het partnerschap ingevuld wordt inclusief indicatoren die de organisaties willen behalen. Tijdens de voorbereidingsfase van de Blue Deal wordt samen met de waterschappen uitgedacht hoe de opzet van een voorstel eruit kan zien en hoe de Theory of Change toegepast kan worden op partnerschappen.
3. **Het partnerschap wordt aangegaan met de juiste (lokale) partner**
De partner(s) waarmee de waterschappen een samenwerking aangaan:
 - Heeft een waterprobleem dat aansluit bij de kernexpertise van waterschappen
 - Is een overheid (overheden) die verantwoordelijk is voor decentraal waterbeheer
 - Functioneert als goed openbaar bestuur, waarin mensenrechten worden gerespecteerd
 - Committeert zich aan het partnerschap door zelf ook financiële of inkind een bijdrage te leveren
4. **Het partnerschap is duurzaam**
De partners willen samen met de waterschappen een langdurige samenwerking aangaan tot en met 2030, gebaseerd op gelijkwaardigheid en gericht op een duurzaam resultaat.

4.5 Proces indienen partnerschappen

Om van een vraag tot een goedgekeurd voorstel te komen, zijn er zeven stappen. Deze stappen worden gezet tijdens de voorbereidingsfase van de Blue Deal, maar ook daarna tot en met 2030 als er nieuwe voorstellen worden gedaan.

Stap 1: Vraag van een (lokale) partner

Ieder waterschap bepaalt eerst zelf haar eigen ambitie en inzet voor het programma van de Blue Deal. Een partnerschap start daarna met de vraag aan waterschappen om samen te werken aan een beter waterbeheer. Deze vraag kan komen van buitenlandse waterbeheerder waarmee waterschappen samenwerken, maar ook van nieuwe waterbeheerders, een Nederlandse ambassade, Deltateam, een ander programma (zoals bijvoorbeeld Waterworx) et cetera.

Stap 2: Verkenning: past het bij de criteria van de Blue Deal?

Als een vraag past bij de expertise van een waterschap en er interesse is, wordt samen verkent of het kansrijk is om dit verzoek binnen de Blue Deal op te pakken. Dit gebeurt door gesprekken en locatiebezoeken. Waterschappen schatten zelf in of het bij criteria uit §6.4 past, maar kunnen ondersteuning krijgen door het programmabureau als hier behoefte aan is.

Stap 3: Kansrijk? Schrijf een voorstel

Als de partners die de samenwerking willen aangaan, samen inschatten dat het voorstel voldoet aan de criteria van de Blue Deal wordt er een voorstel geschreven door het waterschap dat de lead neemt. Hiervoor wordt een format gemaakt door het programmabureau. Onderdelen van dit voorstel zijn in ieder geval:

- Probleemanalyse incl. omgevingsanalyse
- Doel van het partnerschap en de beoogde resultaten (indicatoren)
- Aanpak van het partnerschap incl. activiteiten, rollen van de partners, planning, financiën (begroting), monitoring en evaluatie
- Samenwerkingsovereenkomst met de lokale partner

Stap 4: Bespreek het voorstel met het programmabureau

Het waterschap dat een voorstel gaat indienen namens alle partners, bespreekt het concept met het programmabureau. Het bureau ondersteunt het waterschap bij het volledig maken van het voorstel waar dat nodig is. Daarnaast laat het bureau bij voldoende potentie, een aantal vaste onderdelen uitvoeren die aanvullend nodig zijn om een voorstel in te dienen binnen de Blue Deal:

- Een baselinestudie
- Een klimaattoets
- Een genderanalyse
- Een analyse van de geschiktheid van de lokale partner

Deze onderdelen worden tijdens de voorbereiding van de Blue Deal gezamenlijk met de waterschappen en ministeries verder uitgewerkt.

Stap 5: Collegiale feedback

Als het voorstel volledig is, organiseert het programmabureau een collegiale feedback door andere waterschappers en externen. Dit is vergelijkbaar met de huidige werkwijze van het NWB-fonds. Gezamenlijk wordt het voorstel besproken en beter gemaakt. Voorstellen die niet aan de basiscriteria voldoen of incompleet zijn, worden aangepast en opnieuw ingediend.

Stap 6: Voorstel wordt opgenomen in programma van de Blue Deal

Als een voorstel positieve collegiale feedback krijgt, wordt deze samen met andere voorstellen gebundeld in het programma van de Blue Deal. Dit totale pakket van voorstellen wordt samen met een advies van het programmabureau aan de stuurgroep van de Blue Deal voorgelegd. De stuurgroep beoordeelt geen individuele voorstellen, maar bekijkt alleen het totale programma en de mate waarin daarmee het doel van de Blue Deal wordt bereikt.

Stap 7: Goedgekeurd!

Direct na de goedkeuring krijgt het waterschap wat het voorstel heeft ingediend, de bevestiging van de toegekende cofinanciering met eventuele bijzonderheden en rapportage- en monitoringsmomenten.

Het programma van de Blue Deal blijft groeien en daardoor kunnen heel het jaar door nieuwe projecten worden aangemeld, of huidige projecten worden uitgebreid. Dit moet alleen financieel passen binnen de beschikking vanuit de ministeries. De stappen zijn hetzelfde als hierboven beschreven staat.

4.6 Bijsturen programma

Het internationale werk loopt regelmatig anders dan gepland. Het zal daarom nodig zijn om richting 2030 bij te sturen om de ambitie te halen. Dat gebeurt op het niveau van partnerschappen en op programmaniveau:

- Partnerschap niveau**
Het eigenaarschap om binnen een partnerschap bij te sturen, blijft bij de waterschappen en haar partners die een project aanmelden voor het programma. Als er behoefte aan is, kunnen ze daarbij gebruik maken van de kennis en expertise van de andere kernpartners in het programma. Zo kan een ministerie bijvoorbeeld op nationaal niveau invloed uitoefenen om belemmeringen weg te nemen voor een project op regionaal niveau, of andersom. Het is in het belang van alle kernpartners dat de projecten een succes worden, dus kan er ook meegedacht en meegeholpen worden. Over de voortgang en sturing moet wel jaarlijks gerapporteerd worden zoals in §6.5 staat beschreven.
- Programmaniveau**
Het programmabureau kijkt op programmaniveau de voortgang en adviseert hierover aan de stuurgroep. Er wordt bijvoorbeeld gekeken of de partnerschappen en programma's samen zich voldoende op alle drie de ambities (schoon, voldoende, veilig water) richten en niet teveel op één doel focussen. Het kan ook zijn dat het programmabureau signaleert dat er nog meer partnerschappen nodig zijn om de totale ambitie te halen, of dat de ambitie juist sneller dan verwacht gehaald wordt. De stuurgroep bespreekt het advies met de eigen achterban in de stuurgroep IWC en CINTER en kijkt of er onderdelen aangepast moeten worden.

Blue Deal in de praktijk

Land: **Burkina Faso**
Stroomgebied(en): **Deelstroomgebieden van rivieren VOLTA en NIGER**
Aantal inwoners: **18.5 miljoen inwoners**
Partner(s): **Waterschappen in Burkina Faso, ministerie van Water in BF, Universiteit Leiden, RoyalHaskoning, watersector Mali**
Actief sinds: **2012**

Hoe ziet het programma er nu uit?

Dutch Water Authorities ondersteunt bij de opbouw van de waterschappen in Burkina Faso door een samenwerking van 3 jaar (2016 – 2018) in het project Faso Koom. Daarnaast adviseert DWA bij capaciteitsopbouw en oprichting lokale watercomités en zet het (pilot-) monitoringsystemen op. Ook ondersteunt DWA bij het opstellen van een stroomgebiedsvisie, integrale waterplannen en grensoverschrijdende samenwerking. Buiten het project Faso Koom is de opzet van vergunningverlening en – handhaving en invoering van waterschapsbelasting (gebruiker betaald deels ingevoerd) voor grotere gebruikers geïnitieerd.

Wat zou er veranderen door de Blue Deal?

De Blue Deal zal de continuïteit van het partnerschap vergroten en Burkina Faso helpen bij het versterken en het autonoom laten functioneren van de vijf waterschappen, bijvoorbeeld door de invoering van een waterpolitie (met mogelijke EU-financiering), de invoering van waterschapsbelasting voor vervuilers en betere monitoring door satellietgegevens. Ook kan de rol van de lokale watercomités, de onderafdelingen van een waterschap opgedeeld per sub-stroomgebied, worden versterkt.

5.

Organisatie

De governance achter de Blue Deal is essentieel om het programma succesvol uit te voeren. Uit verschillende organisatievormen is gekozen voor een programmaorganisatie. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat de Blue Deal een duidelijk begin en einde heeft, uitvoeringsgericht is en er vooraf gedefinieerde resultaten gehaald moeten worden. In dit hoofdstuk wordt de governance beschreven om duidelijkheid te geven over de rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

5 Organisatie

De governance achter de Blue Deal is essentieel om het programma succesvol uit te voeren. Uit verschillende organisatievormen is gekozen voor een programmaorganisatie. De belangrijkste redenen hiervoor zijn dat de Blue Deal een duidelijk begin en einde heeft, uitvoeringsgericht is en er vooraf gedefinieerde resultaten gehaald moeten worden. In dit hoofdstuk wordt de governance beschreven om duidelijkheid te geven over de rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden.

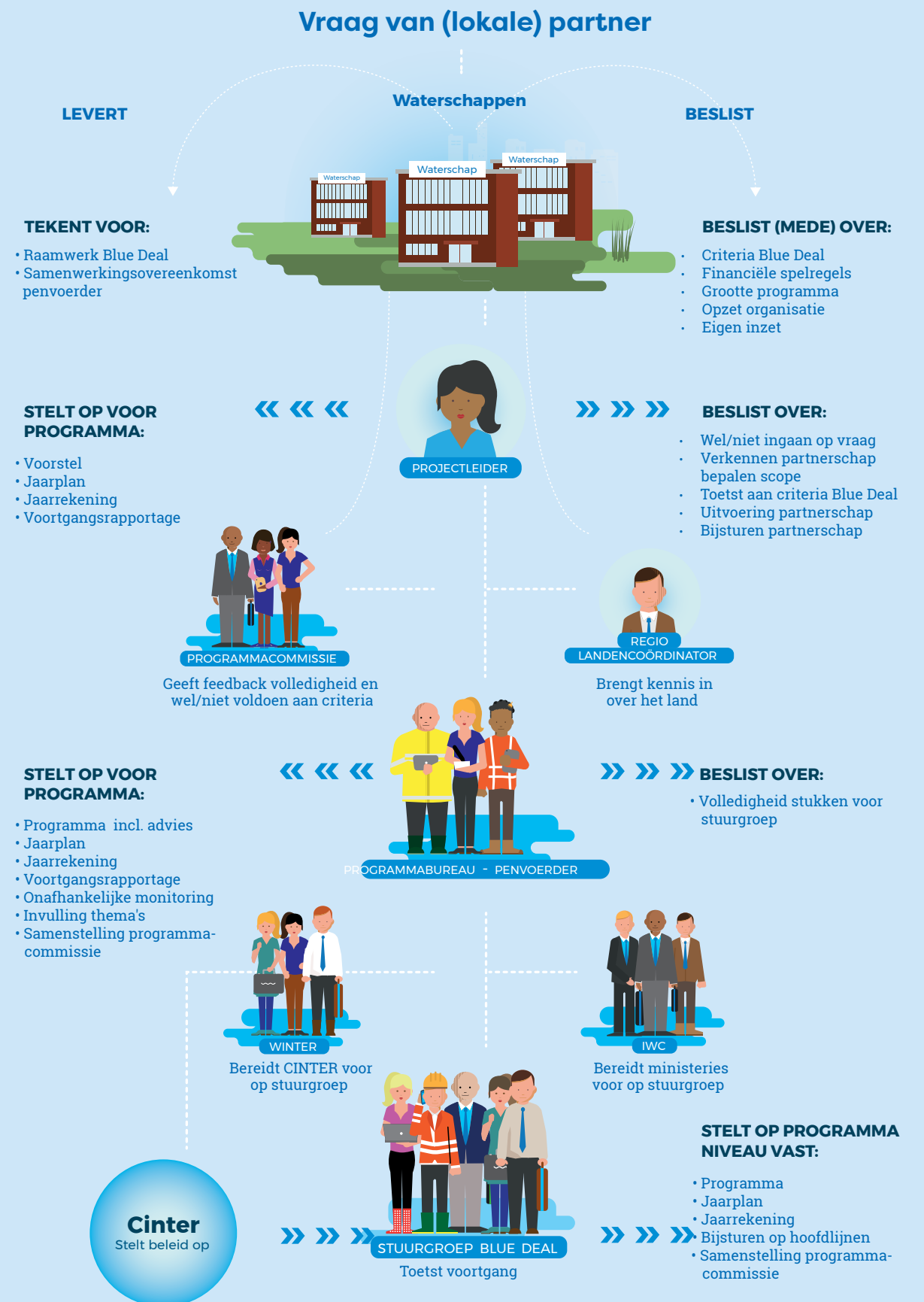
5.1 Uitgangspunten

De betrokken ministeries en waterschappen gaan intensiever met elkaar samenwerken. Dat vraagt ook om een andere manier van organiseren. Het doel van een gezamenlijke organisatie is het behalen van de ambitie, binnen de tijd en het budget en met de gewenste kwaliteit. Uitgangspunten hierbij zijn:

- De individuele waterschappen zijn verantwoordelijk voor de partnerschappen en uitvoering van projecten daarbinnen. Hiermee houden waterschappen hun zichtbaarheid en eigen identiteit bij partnerschappen.
- Een programmacommissie van waterschappen, ministeries en externen geeft collegiale feedback over de kwaliteit van projectvoorstellen en financieringsaanvragen
- Het programmabureau faciliteert en coördineert het programma en voert namens de penvoerder de taken uit die bij penvoering horen. Bij de inrichting van het programma wordt in het bijzonder gebruik gemaakt van de kennis en expertise van Wereld Waternet.
- De Unie van Waterschappen treedt richting de ministeries op als penvoerder namens de waterschappen.
- De stuurgroep toetst programmaresultaten (en niet op individuele projecten)
- De governance-structuur sluit zoveel mogelijk aan bij bestaande structuren

De rol en bevoegdheden van de waterschappen, programmacommissie, het programmabureau en de stuurgroep worden in dit hoofdstuk beschreven. Tijdens de voorbereidingsfase wordt vooral de rol van het programmabureau aan de hand van scenario's uitgewerkt en uiteindelijk vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst (zie §2.6)

5.2 Organogram Blue Deal

5.3 Waterschappen

De waterschappen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van projecten binnen partnerschappen. Deze verantwoordelijkheid bestaat op hoofdlijnen uit het opzetten en uitvoering geven aan partnerschappen binnen de criteria van de Blue Deal. De ministeries ondersteunen de waterschappen hierbij.

Ieder waterschap beslist zelf over haar eigen inzet voor de Blue Deal. Daarbij zijn vier opties mogelijk:

1. Lead nemen in een partnerschap
2. Medewerkers inzetten voor partnerschappen
3. Landen- of regiocoördinator leveren
4. Medewerkers inzetten voor het programmabureau

Optie 1: Lead nemen in een partnerschap

Een waterschap kan namens alle andere waterschappen die deelnemen, de lead nemen in een partnerschap. Het waterschap levert dan een projectleider die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het dagelijkse werk. Hij of zij is het centrale aanspreekpunt voor het partnerschap, heeft het totaaloverzicht en coördineert de uitvoering van projecten binnen het partnerschap. Het is mogelijk om een projectleider lokaal te plaatsen, als dit de impact van het partnerschap en de projecten vergroot. Omdat de ontwikkeling van medewerkers één van de aspecten is wat waterschappen halen uit de Blue Deal, is de projectleider bij voorkeur een waterschapper.

Taken

- Het schrijven en indienen projectvoorstellen binnen het partnerschap namens alle deelnemers, passend bij de criteria van de Blue Deal
- Jaarlijks verantwoording afleggen over de voortgang van alle projecten via een jaarplan incl. begroting, jaarverslag en voortgangsrapportage
- Kansen en belemmeringen signaleren voor het partnerschap
- Projecten in overleg met alle partners tijdig bijstellen om het afgesproken eindresultaat te halen
- Momenten creëren dat alle medewerkers en partners binnen het project van elkaar kunnen leren en er informele ontmoetingen zijn
- Samenwerking zoeken met andere programma's en organisaties die het project kunnen versterken
- Het centrale aanspreekpunt voor vragen over het partnerschap
- De aanpak binnen het partnerschap steeds verder professionaliseren
- De zichtbaarheid van het partnerschap vergroten

Optie 2: Medewerkers inzetten voor andere programma's

Een waterschap kan er voor kiezen om tijd van medewerkers ter beschikking te stellen voor partnerschappen van andere waterschappen. Het waterschap levert dan alleen expertise, zonder een rol te spelen in de organisatie van het partnerschap. De waterschappen regelen onderling hoe dit georganiseerd wordt. Het programmabureau kan eventueel een rol spelen in het matchen van waterschappen die alleen mensen willen leveren, aan waterschappen die partnerschappen aangaan.

Optie 3: Landen- of regiocoördinator leveren

Landen- of regiocoördinatoren hebben zicht op de relevante ontwikkelingen in een gebied en ondersteunen de partnerschappen van waterschappen met deze lokale kennis. Een waterschap kan ervoor kiezen om een landen- of regiocoördinator te leveren. Hij of zij werkt voor het totale programma en wordt daarom ook deels vanuit de programmakosten gefinancierd. Een coördinator is het centrale aanspreekpunt voor het land en heeft een breed lokaal netwerk. De coördinator legt de verbinding tussen partnerschappen van de Blue Deal en legt de verbinding met andere programma's.

Op dit moment zijn er al landencoördinatoren binnen DWA. Naar deze functie wordt samen met de waterschappen in die voorbereidingsfase opnieuw bekeken in welke gebieden deze nodig zijn. Daarnaast wordt dan bekeken of de rol van coördinator gecombineerd kan worden met een andere functie (vb. projectleider of buitenland-coördinator).

Taken

- Netwerk opbouwen en onderhouden in het gebied om zo kansen en belemmeringen te signaleren
- Momenten creëren dat partnerschappen in een gebied van elkaar kunnen leren en er informele ontmoetingen zijn. Daarnaast organiseren dat (lokale) partners uit verschillende gebieden van elkaar kunnen leren.
- Op regio- of landenniveau de samenwerking zoeken met de Nederlandse ambassade, de Deltateams, andere programma's en regionale overheden en organisaties
- Op regio- of landenniveau subsidiekansen signaleren
- Het centrale aanspreekpunt voor vragen over ontwikkelingen in het gebied
- De gezamenlijke aanpak in het gebied steeds verder professionaliseren
- De zichtbaarheid van de partnerschappen in het gebied vergroten

Optie 4: Medewerkers leveren voor het programmabureau

Het programmabureau wordt zoveel mogelijk samengesteld uit waterschappers. Tijdens de voorbereidingsfase worden de rollen verder uitgewerkt en als vacatures opengezet onder alle unie- en waterschapsmedewerkers. De taskforce zal dit proces begeleiden. Medewerkers van het programmabureau werken voor het totale programma en worden daarom ook deels vanuit de programmakosten gefinancierd.

5.4 Penvoerder

Om een financieringsovereenkomst met ministeries te kunnen sluiten, is er een penvoerder nodig met een juridische entiteit die de waterschappen kan vertegenwoordigen. Dutch Water Authorities is het centrale loket bij de Unie van Waterschappen en de gemeenschappelijke naam voor het internationale werk van alle waterschappen. Het heeft alleen geen juridische entiteit. Zij zal daarom onder de juridische entiteit van de Unie van Waterschappen de penvoering organiseren.

De penvoerder sluit twee contracten af, die worden goedgekeurd in de Ledenvergadering:

- Een Privaat-Publieke overeenkomst met het ministerie van Buitenlandse Zaken
- Een samenwerkingsovereenkomst met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Dit gebeurt door een werkplan in te dienen via de huidige raam-overeenkomst met de Unie van Waterschappen.

De penvoerder krijgt via deze twee contracten drie verantwoordelijkheden:

1. Meldingsplicht: de penvoerder moet direct melding doen van feiten en omstandigheden die van belang kunnen zijn voor de subsidie. De meldingsplicht geldt in ieder geval als 25 procent of meer van de beschikking niet wordt besteed en als er onregelmatigheden zoals fraude zijn.
2. Verantwoording: de penvoerder moet jaarlijks een jaarplan, jaarrekening (incl. accountantsverklaring) en een voortgangsrapportage van het programma leveren (zie §6.5 voor de lijst met verplichte documenten).
3. Administratieplicht: jaarlijks wordt de bijdrage voorgeschoten en overgemaakt naar de penvoerder. Deze zet het geld door naar de partners voor de individuele projecten. De penvoerder moet de administratie bijhouden waaruit blijkt dat de subsidie goed besteed is, en dit 7 jaar lang bewaren.

Daarnaast is de penvoerder het aanspreekpunt voor de ministeries als er over één van deze punten vragen zijn. De waterschappen en ministeries houden binnen partnerschappen wel gewoon contact met elkaar. De Unie van Waterschappen zal als private organisatie namens de waterschappen als penvoerder optreden. Op deze manier blijft de coördinatie dicht bij de verenigingsstructuur en worden de waterschappen administratief ontlast. Tussen penvoerder en deelnemers is er alle vrijheid om onderling af te spreken waar welk mandaat ligt. In de voorbereidingsfase wordt daarom de tijd genomen om tussen de waterschappen en de Unie van Waterschappen een samenwerkingsovereenkomst op te stellen, wat recht doet aan de belangen van alle partijen.

5.4.1 Programmabureau

Een nieuw op te richten programmabureau voert de 3 taken van de penvoerder uit én zorgt voor de gezamenlijke coördinatie van het programma. Daarbij is ook aandacht voor het leren van elkaar en verder professionaliseren. Het programmabureau valt onder de verantwoordelijkheid van de penvoerder, maar het is de bedoeling om de medewerkers te werven binnen de waterschappen en de Unie, zodat er een goede binding is met alle deelnemende organisaties.

Bij de inrichting van de programma structuur zal nadrukkelijk de samenwerking worden gezocht met Wereld Waternet vanwege haar langdurige kennis en ervaring met internationale projecten. De andere waterschappen hebben ook vaardigheden of expertise die van grote waarde kunnen zijn voor het opbouwen van een gezamenlijke organisatie. Voor de invulling van het bureau worden daarom de juiste mensen voor de juiste rol gezocht, waarbij iedere organisatie mensen kan leveren.

Taken programmabureau

Het programmabureau heeft een coördinerende en geen sturende rol. Elk waterschap blijft immers verantwoordelijk voor haar eigen werk. Het bureau zorgt met name voor de dagelijkse coördinatie van het totale programma en maakt het werk van de waterschappen, de projectleiders, regio- of landencoördinatoren en de stuurgroep zo makkelijk mogelijk. Op hoofdlijnen bestaan de taken uit:

Taken

- Centraal aanspreekpunt voor alle partners in het programma
- Bewaken van het programmabudget, de planning en de totale voortgang
- Projectvoorstellen, jaarplannen, jaarverslagen en evaluaties toetsen op volledigheid en samenstellen tot programmadocumenten
- Plan-do-check-act cyclus inrichten en begeleiden
- Kennisuitwisseling/leren van elkaar stimuleren
- Kansen en belemmeringen signaleren voor het programma
- Strategische samenwerking zoeken met andere organisaties en programma's
- Project overstijgende thema's invulling geven (bijvoorbeeld: waterveiligheid, waterkwaliteit, waterkwantiteit, contractbeheersing, fondsenwerving, innovatie)
- De gezamenlijke aanpak van het programma steeds verder professionaliseren en middelen hiervoor ontwikkelen (o.a. formats)
- De zichtbaarheid van het programma vergroten

Opzet programmabureau

Het bureau wordt klein (lean) ingericht. Tijdens de voorbereidingsfase worden samen met de waterschappen verschillende scenario's uitgewerkt voor de inrichting van het bureau. Daarna worden samen met de waterschappen profielschetsen opgesteld en mensen via interne vacatures geworven. Het bureau moet dus nog vorm krijgen, maar op dit moment wordt gedacht aan in ieder geval 3 rollen:

1. Programmamanager
2. Controller
3. Omgevingsmanager

Daarnaast zal er ondersteuning nodig zijn voor de communicatie en het secretariaat. Hiervoor hoeven niet apart mensen aangenomen te worden, dit zal door de penvoerder verzorgd worden.

Financiën programmabureau

De kosten voor het programmabureau zijn onderdeel van de programmakosten die de waterschappen en ministeries met elkaar betalen. Daarnaast wordt er in het programma een budget opgenomen voor het programmabureau om kosten te dekken voor kennisuitwisseling, verdere professionalisering, communicatiemiddelen en andere programmabrede activiteiten.

5.4.2 Programmacommissie

De kwaliteit van het programma moet goed zijn, om het voor iedereen tot een succes te maken. Ieder projectvoorstel wordt daarom bekeken door collega's om feedback te krijgen over de volledigheid en de mate waarin het past bij de criteria van de Blue Deal. Er wordt een programmacommissie opgericht uit waterschappers, medewerkers van de ministeries en eventueel externe organisaties. Dit is vergelijkbaar met de werkwijze en programmacommissie van het NWB Fonds.

5.5 Stuurgroep

Een kleine stuurgroep van circa 5 personen functioneert als Raad van Toezicht voor het programma. Ze toetsen twee keer per jaar de voortgang van het programma. Eén keer aan het eind van het jaar om het jaarplan inclusief begroting te bespreken, en één keer aan het begin van het jaar om de jaarrekening en het jaarverslag te bespreken. Deze stuurgroep bestaat uit een vertegenwoordiger van elk ministerie en drie vertegenwoordigers vanuit de waterschappen. Het is een roulerend functie en stuurgroepleden worden benoemd door de CINTER op basis van hun expertise. De programmamanager zorgt in de stuurgroep voor de verbinding met de uitvoering en bereidt de vergaderingen voor.

De stuurgroep kijkt op beide momenten of de ambities gehaald worden, beoordeelt de voortgang en stuurt bij als dat nodig is. Dit gebeurt op programmaniveau en niet op het niveau van partnerschappen. De CINTER functioneert als een Raad van Bestuur, die verantwoordelijk is voor het beleid van de waterschappen. De WINTER blijft functioneren als ambtelijke voorbereiding van de CINTER

Taken stuurgroep

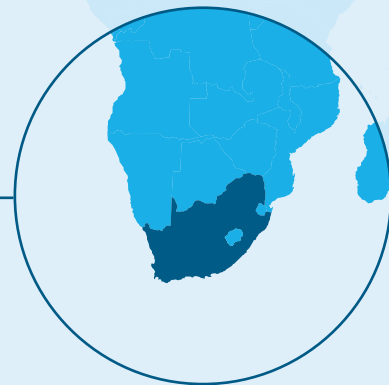
- Vaststellen van het programma
- Op hoofdlijnen bijsturen van het programma
- Vaststellen van het jaarplan en de jaarrekening
- Vaststellen samenstelling programmacommissie (op advies van het programmabureau)

Taken CINTER

- Opstellen van de opdracht (ondertekening Blue Deal)
- Vaststellen van een gezamenlijke visie en beleid
- Gezamenlijk beschikbaar stellen van voldoende middelen voor de uitvoering
- Zorgen voor draagvlak bij de eigen achterban
- Aan het einde van iedere fase besluiten om wel of niet een nieuwe fase te starten

Blue Deal in de praktijk

Land: **Zuid-Afrika**
Stroomgebied(en): **Heel Zuid Afrika: 9 Catchment Management Area's**
Aantal inwoners: **55 miljoen inwoners**
Partner(s): **Department of Water and Sanitation + 9 Catchment Management Areas met Catchment Management Agencies, VNG International, SALGA, 12 waterschappen, Unie van Waterschappen**
Actief sinds: **2005**

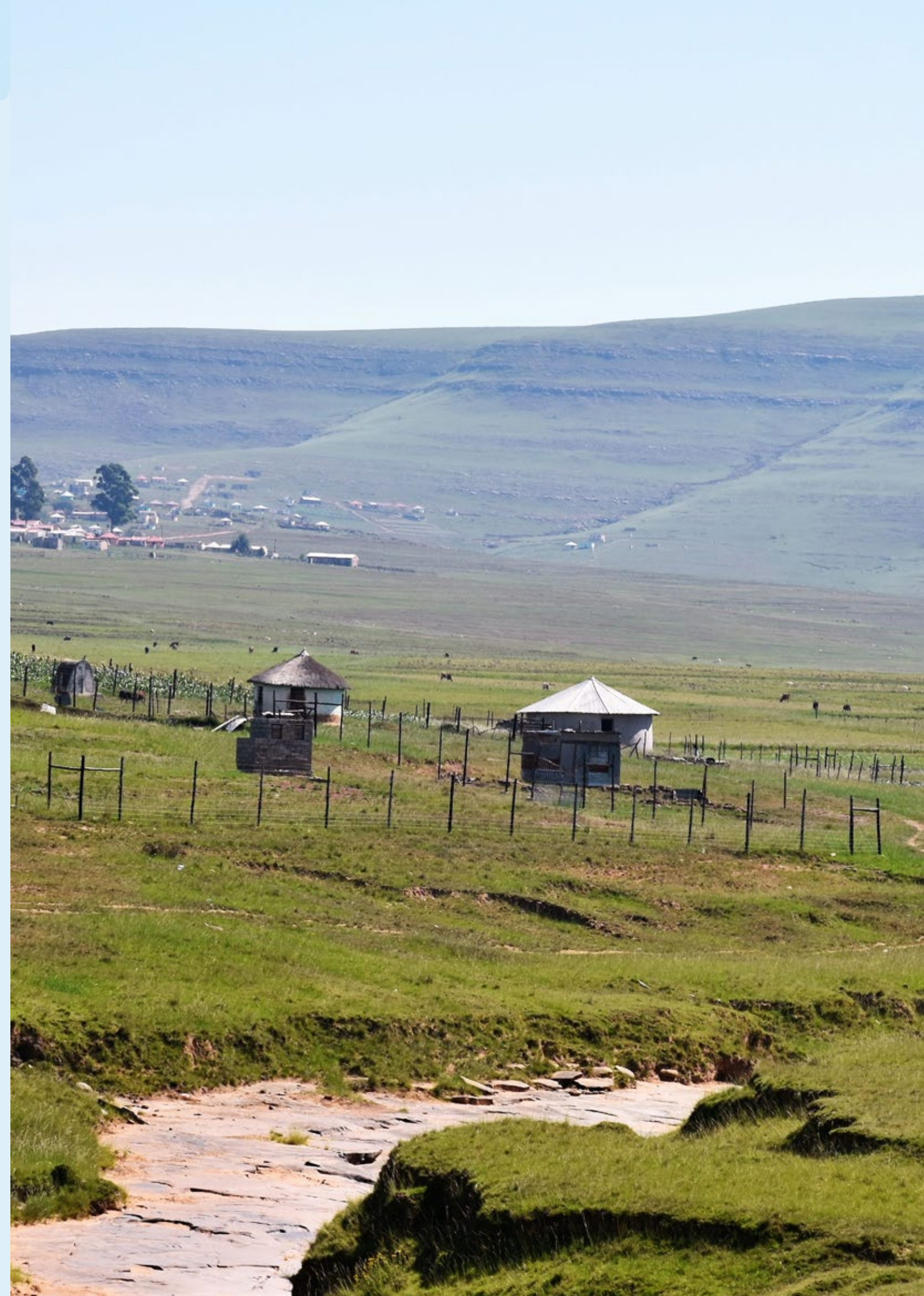

Hoe ziet het programma er nu uit?

Waterschappen en gemeenten werken in Zuid-Afrika aan de oprichting van negen Catchment Management Agencies (CMA's), die het water op stroomgebiedsniveau gaan reguleren. Het betreft een collega tot collega-samenwerking op het gebied van water governance. Het gaat hierbij om capaciteitsontwikkeling, stroomgebiedsbeheer, interbestuurlijke samenwerking en projecten met kennisinstellingen en Nederlandse bedrijven. Samen met RVO en het NWP zijn projecten en samenwerkingen met het bedrijfsleven en kennisinstellingen ontwikkeld, zoals HydroNET, Berg River Platform, Reservoir Dredging, Rain for Africa. Daarnaast is een succesvolle samenwerking voor grensoverschrijdend rivierbeheer opgezet.

Wat zou er veranderen door de Blue Deal?

De Blue deal biedt kansen voor verbreding, verdieping en meer externe verbinding van het partnerschap met Zuid-Afrika (Kingfisher), bijvoorbeeld door meer thematisch samen te gaan werken en opgedane kennis uit te wisselen naar andere samenwerkingen en internationale organisaties. Dit kan mogelijk worden gemaakt door extra te investeren op capaciteit (programma-management en lokale vertegenwoordiging in Zuid-Afrika). Ook kan de grensoverschrijdende samenwerking worden versterkt met concrete projecten.

6.

Financiën

De begroting van het programma is opgebouwd uit drie onderdelen: de kosten voor de voorbereidingsfase, kosten voor de organisatie van het programma en kosten voor projecten binnen partnerschappen. In dit hoofdstuk worden alle drie de onderdelen beschreven. Er is een eerste inschatting gemaakt van de kosten, maar samen met de waterschappen wordt deze voorlopige raming verder aangescherpt. De raming is daarom nog niet opgenomen in dit hoofdstuk.

6 Financiën

De begroting van het programma is opgebouwd uit drie onderdelen: de kosten voor de voorbereidingsfase, kosten voor de organisatie van het programma en kosten voor projecten binnen partnerschappen. In dit hoofdstuk worden alle drie de onderdelen beschreven. Er is een eerste inschatting gemaakt van de kosten, maar samen met de waterschappen wordt deze voorlopige raming verder aangescherpt. De raming is daarom nog niet opgenomen in dit hoofdstuk.

6.1 Kosten voorbereidingsfase

Om het programma goed voor te bereiden, worden er in 2018 eenmalige kosten gemaakt. Zo is de verwachting dat er in deze fase de volgende kosten worden gemaakt:

- Projectkosten: loonkosten medewerkers, reis- en verblijfkosten om partners in het buitenland te bezoeken
- Programmakosten: opzetten van PDCA-cyclus en de financiële administratie, risicomanagement, ontwikkelen communicatie-aanpak en organiseren van bijeenkomsten, ontwikkelen tools voor uitgelichte thema's, kosten voor tijdelijke taskforce

6.2 Kosten partnerschappen (werkpakket 1 t/m 3)

In december 2018 is bekend welke projecten het programma van de Blue Deal vullen en welke kosten daarbij horen. Er wordt rekening gehouden met de volgende kosten:

Grote partnerschappen

Bij grote partnerschappen is er een resident projectmanager die voor langere tijd in het buitenland woont. Daarnaast is er ruimte om circa tien keer per jaar experts voor een korte missie van 2-3 weken over te laten komen, om voor een korte tijd hun kennis in te zetten voor het project.

Kleine partnerschappen

Bij kleine partnerschappen is er geen resident projectmanager maar een lokale projectleider van de partner in het buitenland. Daarnaast is er ruimte om circa tien keer per jaar experts voor een korte missie van 2-3 weken over te laten komen, om voor een korte tijd hun kennis in te zetten voor het project.

In de voorlopige raming is rekening gehouden met:

Fase	Fase 1				Fase 2	Fase 3
Jaar	2019	2020	2021	2022	2023-2026	2027-2030
Aantal grote partnerschappen	2	2	3	4	5	5
Aantal kleine partnerschappen	4	5	6	8	10	10
Totaal	6	7	9	12	15	15

6.3 Programmakosten

Om een efficiënt programma uit te voeren, zijn er ook kosten die betrekking hebben op heel het programma. Dit bedraagt 10 procent van de kosten van een partnerschap. Alle kernpartners dragen hieraan bij, de lokale partners in het buitenland dragen alleen bij aan de projectgebonden kosten.

De programmakosten hebben betrekking op:

1. De administratieve ondersteuning van alle partnerschappen: financiële administratie, ontwikkelen van standaarddocumenten, rapportage, inhuren accountant etc.. Er wordt uitgegaan van 7% van de partnerschapskosten.
2. De monitoring en evaluatie van het programma: uitvoeren van baseline-studie en iedere twee jaar een onafhankelijke evaluatie. Er wordt uitgegaan van 2% van de partnerschapskosten.
3. Penvoering: het fungeren als centraal contactpersoon voor alle partners. Er wordt uitgegaan van 1% van de partnerschapskosten.

Er worden geen huisvestingskosten meegenomen, omdat het programmabureau kosteloos gebruik kan maken van het kantoor van de penvoerder.

6.4 Totale indicatieve begroting Blue Deal

Het totale programmabudget wordt gefinancierd vanuit verschillende stromen:

- Het ministerie van Buitenlandse Zaken draagt bij via ODA-gelden
- Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat draagt bij via een vaste jaarlijkse bijdrage (€100.000), het Partner voor Waterprogramma (projectgebonden) en de HGIS-begroting (€500.000 oplopend tot 1 miljoen).
- De waterschappen dragen bij via de algemene middelen van de Unie van Waterschappen aan het programmabureau (werkpakket 4). De individuele waterschappen dragen (voornamelijk in uren) bij aan de partnerschappen waar ze aan deelnemen.
- De lokale partner in het buitenland draagt aan de kosten van projecten binnen partnerschappen bij. Deze kosten kunnen ook in in-kind zijn, door bijvoorbeeld het leveren van een lokale projectleider. Afhankelijk van de financiële mogelijkheden van een partner kan het percentage in overleg worden bijgesteld. De bijdrage van de partner wordt verrekend met de bijdrage van de waterschappen
- De bijdragen van de partner lopen per jaar op, passend bij het groeimodel van de Blue Deal.

6.5 Verantwoording financiering

Ieder jaar worden de onderstaande financiële documenten opgesteld. De documenten geven een totaal beeld van de voortgang van het programma en zijn samengesteld uit alle documenten van de individuele partnerschappen. De penvoerder is namens alle partners verantwoordelijk voor het leveren van de financiële documenten. De projectleiders zijn verantwoordelijk voor het tijdig aanleveren van de documenten van een individueel partnerschap.

Soort document	Betreft de periode	Uiterste datum van inlevering
Jaarplan en jaarbegroting	01 jan 2019 – 31 dec 2019	01 nov 2018
	01 jan 2020 – 31 dec 2020	01 nov 2019
	01 jan 2021 – 31 dec 2021	01 nov 2020
	01 jan 2022 – 31 dec 2022	01 nov 2021
Rapport voorbereidingsfase	01 mrt 2018 – 01 mrt 2019	01 apr 2019
Jaarverslag en jaarrekening Incl. voortgang indicatoren	01 mrt 2018 – 31 dec 2018	01 mei 2019
	01 jan 2018 – 31 dec 2019	01 mei 2020
	01 jan 2020 – 31 dec 2020	01 mei 2021
	01 jan 2021 – 31 dec 2021	01 mei 2022
	01 jan 2022 – 31 dec 2022	01 mei 2023
Jaarlijkse accountantsverklaring	01 mrt 2018 – 31 dec 2018	01 mei 2019
	01 jan 2018 – 31 dec 2019	01 mei 2020
	01 jan 2020 – 31 dec 2020	01 mei 2021
	01 jan 2021 – 31 dec 2021	01 mei 2022
	01 jan 2022 – 31 dec 2022	01 mei 2023
Onafhankelijke monitoring en evaluatie	01 mrt 2019 – 31 dec 2020	1 mei 2020
Eindrapportage 1e fase incl. voortgang indicatoren	01 mrt 2019 – 31 dec 2022	1 mei 2023

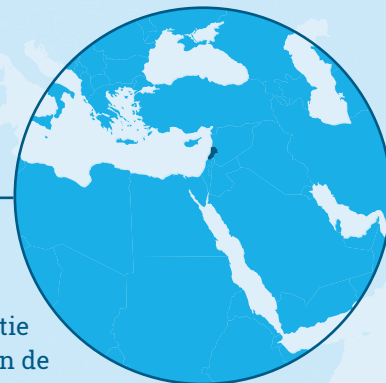
Tabel 4 Verantwoording Blue Deal 1e fase

Deze financiële documenten worden aangeboden aan de stuurgroep. De leden van de stuurgroep bespreken de stukken vervolgens met hun eigen achterban. Naast de financiële documenten, worden de betrokken partners tussentijds op de hoogte gehouden van de voortgang van het programma. Voor alle documenten worden tijdens de voorbereidingsfase standaard formats gemaakt door het programmabureau, in overleg met alle kernpartners.

*De exacte bedragen volgen in een later stadium.

Blue Deal in de praktijk

Land: **Libanon**
Stroomgebied(en): **Litani rivier**
Aantal inwoners: **1,2 miljoen inwoners**
Partner(s): **Litani River Authority
en de Bekaa Water Esthabliment**
Actief sinds: **2017**

Hoe ziet het programma er nu uit?

De activiteiten richten zich op de zuivering van afvalwater, het vergroten van de waterbeschikbaarheid, het verhogen van de productie van boeren door beter en zuiniger watergebruik en het verbeteren van de waterkwaliteit van de Litani-rivier. Door voor de projecten samen te werken met lokale partners wordt beoogd betere leefomstandigheden te bieden voor alle inwoners van de Bekaa Vallei. Ook worden er kansen gecreëerd voor handel, investeringen en contracten voor Nederlandse bedrijven. De uitvoering van het project gebeurt na een onderzoek van het van het Dutch Risk Reduction team, dat wereldwijd advies geeft hoe om te gaan met waterproblematiek.

Wat zou er veranderen door de Blue Deal?

WereldWaternet/Dutch Water Authorities kunnen door de Blue Deal voor een veel langere periode de samenwerking continueren. Men staat pas aan het begin van een rehabilitatieproject van het stroomgebied. Ondersteuning van een ervaren partner is uiterst belangrijk en zal helpen bij het sneller behalen van resultaten.

7.

Monitoring en evaluatie

In de Theory of Change zijn de uitkomsten, beoogde resultaten en werkpakketten voor het programma vastgesteld (zie hoofdstuk 3 en bijlagen). Dit is een theoretisch kader, maar in de praktijk zal het programma van de Blue Deal zich blijven ontwikkelen. Het is daarom nodig om steeds opnieuw te kijken of de activiteiten effectief bijdragen aan het doel om 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden te bereiken. Om van de Blue Deal een succes te maken, moet er tussentijd geleerd en bijgestuurd worden. Een goed ingerichte monitoring-, evaluatie- en rapportagecyclus is hiervoor essentieel.

7 Monitoring en evaluatie (2019-2030)

In de Theory of Change zijn de uitkomsten, beoogde resultaten en werkpakketten voor het programma vastgesteld (zie hoofdstuk 3 en bijlagen). Dit is een theoretisch kader, maar in de praktijk zal het programma van de Blue Deal zich blijven ontwikkelen. Het is daarom nodig om steeds opnieuw te kijken of de activiteiten effectief bijdragen aan het doel om 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden te bereiken. Om van de Blue Deal een succes te maken, moet er tussentijd geleerd en bijgestuurd worden. Een goed ingerichte monitoring-, evaluatie- en rapportagecyclus is hiervoor essentieel.

7.1 Waar willen we op monitoren

De Blue Deal is een programma met veel partners, die elk eigen onderdelen halen en brengen in de Blue Deal. De monitoring richt zich daarom op de voortgang van het hele programma én op de eigen doelen van de kernpartners waaraan via dit programma wordt bijgedragen. Het gaat om SDG 6, IWA en het DWA meerjarenperspectief. De monitoring is ook op deze doelen gericht, zodat elke kernpartner de rapportages voor haar eigen achterban kan gebruiken.

Het monitoringsprogramma zal in de voorbereidingsfase (2018) nader worden uitgewerkt, onder meer met indicatoren en formats. Het monitoringsprogramma zal naar verwachting de navolgende elementen bevatten:

1. Voortgang van het programma

- Uitgangspunten en randvoorwaarden van de Theory of Change (zie bijlage 4)
- Indicatoren en outputs van de projecten en programma's (volgen uit de werkpakketten en output van de Theory of Change zie bijlage 4)
- Aantal mensen wat bereikt is met het programma (zie hoofdstuk 1, impact niveau 3)
- Financiële voortgang (zie hoofdstuk 7, geplande raming versus werkelijke kosten)

2. Eigen doelen van kernpartners

Dutch Water Authorities meerjarenperspectief:

- Samenwerkende waterschappen worden herkend en erkend als relevante partij die meerwaarde levert bij projecten in het buitenland
- Waterschappen zien in dat het internationaal inzetten van medewerkers goed is voor de eigen organisatie en goed is voor het behalen van eigen water- en organisatie doelinstellingen.

Ministerie van Buitenlandse Zaken:

SDG 6.3-6.6
IWA pijler 1, 2 en 3
Klimaat
Duurzaamheid
Armoedebestrijding

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat:

bijdrage aan:
IWA pijler 1, 2 en 3
Innovatie

7.2 Hoe willen we monitoren

Ieder partnerschap waarmee de Blue Deal wordt gevuld, start met een nulmeting (baseline). Dit beschrijft de situatie in een gebied voordat het programma van de Blue Deal start. Voor deze baseline wordt externe expertise ingehuurd. In het voorstel voor een partnerschap beschrijven de partners daarna welke verbetering ten opzichte van de huidige situatie ze via projecten in een gebied willen bereiken. Om de voortgang te meten worden indicatoren gekozen. Deze indicatoren en outputs worden tijdens de voorbereidingsfase (april 2018 – maart 2019) samen opgesteld.

In het jaarplan beschrijven ze vervolgens wat ze het aankomend jaar daarvoor willen doen. In het jaarverslag rapporteren de partners of ze de indicatoren en outputs uit het jaarplan gehaald hebben. Iedere twee jaar wordt de voortgang gemonitord door een onafhankelijke organisatie. Tijdens de voorbereidingsfase wordt deze monitoring en evaluatie voor het programma aanbesteed.

De voortgang wordt in rapportages vastgelegd die in §6.5 staan beschreven. Het programmabureau maakt standaard formats voor deze documenten, in samenwerking met waterschappen. Daarnaast bundelt het bureau alle rapportages van de partnerschappen steeds tot rapportages tot programmadocumenten, en ondersteunt het de waterschappen zoveel mogelijk in het opstellen van de rapportages. Voor het opstellen van de formats worden ervaringsdeskundigen uit externe organisaties (WaterWorx, VNG international, NGO's e.a.) gevraagd om mee te denken.

8.

Risico- beheersing

Het programma van de Blue Deal vraagt om een strakke projectbeheersing en goed risicomanagement.

8 Risicobeheersing

Het programma van de Blue Deal vraagt om een strakke projectbeheersing en goed risicomanagement.

8.1 Vaststellen doel

De eerste stap van de implementatie van risicomanagement is het vaststellen van het doel van risicobeheersing. Wat wil men hiermee bereiken dan wel beheersen? In de Blue Deal zijn verschillende abstractieniveaus te onderscheiden. Allereerst op programma overstijgend niveau en daarna op het niveau van partnerschappen. Om projecten die voortkomen uit partnerschappen goed te kunnen beheersen wordt nu al bekeken hoe risicobeheersing ingestoken kan worden.

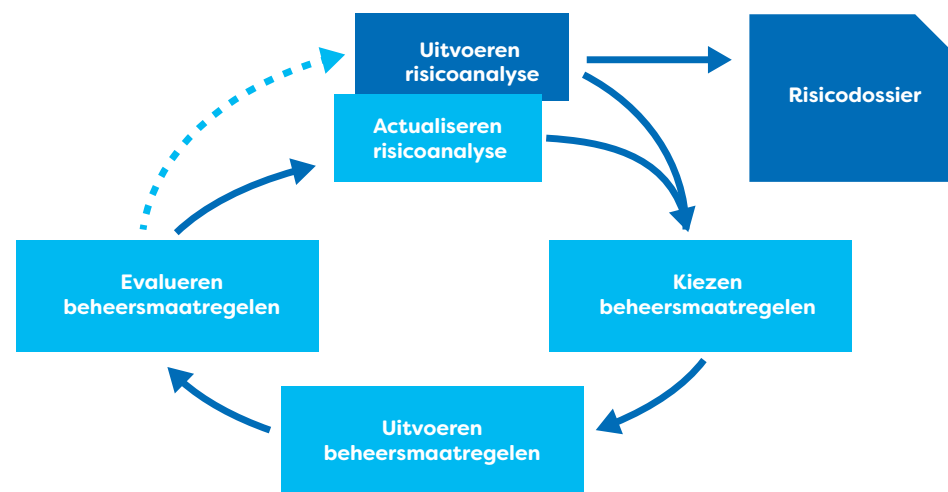
Om op programma overstijgend niveau het doel te kunnen vaststellen van risicobeheersing, wordt een eerste interne sessie met de kernpartners georganiseerd. Hierin wordt voor het programma Blue Deal bekeken wat het doel is van het risicomanagement. Welke onzekerheden zijn er nog na het vaststellen van het raamwerk, en welke ongewenste gebeurtenissen kunnen voor gaan komen? Willen we deze beheersen, of liever nog voorkomen of kunnen we ze accepteren?

Voorstel voor definiëren doelen

We ronden het raamwerk van de Blue Deal af met een sessie om te kijken waar er nog risico's in het programma zitten. Dat kunnen nog niet voldoende uitgewerkte onderdelen zijn, of risico's omdat iets nieuw is etc. Met verschillende brillen kijken we hiernaar (bestuurder, buitenlandcoördinator, ministerie, lokale partners etc.) en inventariseren we dit in 1 sessie volgens de RISMAN-methode. De uitkomst is een lijst van risico's die we in de voorbereidingsfase (april 2018 – maart 2019) zoveel mogelijk proberen te beheersen. Aan het einde van de voorbereidingsfase voeren we zo'n sessie nog een keer uit om te kijken of het programma voldoende beheerst is om de uitvoering te starten in 2019. Tijdens de uitvoering blijven we dit periodiek herhalen.

8.2 De basisprocedure

Voor alle fases die gedurende het programma worden doorlopen, wordt gebruik gemaakt van één basisprocedure (conform RISMAN). De stappen van de procedure zijn weergegeven in de volgende figuur.

Figuur 4 basis procedure risicobeheersing

Nadat de risico's zijn geïnventariseerd wordt bepaald welke beheerst moeten gaan worden. Dat wordt gedaan door te kijken naar de grootte van het risico (kans x gevolg). Als het risico groter is dan een vooraf afgesproken drempelwaarde dan worden beheersmaatregelen voorgesteld. Daarbij is van belang om na te gaan of deze maatregel het risico voldoende verlaagt tot onder die drempelwaarde.

Om te borgen dat de risico's daadwerkelijk worden beheerst is het van belang om te monitoren of de onderkende risicobeheersmaatregelen ook geëffectueerd worden. Om dit te borgen dienen bijbehorende acties en actiehouders benoemd te worden. Daarnaast is in een updateslag ook bijzondere aandacht nodig voor de gedefinieerde maatregelen, zijn ze effectief?

Het risicodossier is een levend document dat gedurende het gehele programma actueel gehouden wordt. Zo wordt periodiek (b.v. eens per half jaar) het risicodossier bijgewerkt door het programmabureau. Daarnaast vormt het onderwerp "risico" een vast onderdeel van de agenda tijdens interne- en externe voortgangsvergaderingen zodat ook tussentijds een update wordt gerealiseerd.

8.3 De 'zachte kant' van risicomanagement

Voor een succesvolle implementatie van risicomanagement dient er naast aandacht voor de 'harde kant' van risicomanagement (de processen, de procedures, het risicodossier) ook aandacht te zijn voor de 'zachte kant' van risicomanagement zoals het risicobewustzijn, communicatie, onderling vertrouwen (cultuur). Bij de zachte kant geldt dat de randvoorwaarde is dat risicomanagement onderdeel is van de cultuur van de organisatie. Een gezamenlijke risicobewuste cultuur is namelijk de beste beheersmaatregel die er bestaat. Hier zullen we ook voldoende aandacht aan moeten besteden.

9.

Vorbereiding

In het raamwerk staat in hoofdlijnen beschreven hoe het programma van de Blue Deal gevuld gaat worden en uitgevoerd. Een aantal onderdelen wordt in het jaar van de voorbereidingsfase verder uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt opgesomd wat nog uitgewerkt gaat worden en hoe dit door een tijdelijke taskforce begeleid wordt.

9 Voorbereidingsfase (april 2018 – maart 2019)

In het raamwerk staat in hoofdlijnen beschreven hoe het programma van de Blue Deal gevuld gaat worden en uitgevoerd. Een aantal onderdelen wordt in het jaar van de voorbereidingsfase verder uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt opgesomd wat nog uitgewerkt gaat worden en hoe dit door een tijdelijke taskforce begeleid wordt.

9.1 Tijdelijke taskforce

Een kleine groep medewerkers van de waterschappen, unie-medewerkers en ministeries wordt in 2018 (gedeeltelijk) vrijgemaakt om alle onderdelen voor te bereiden die nog nodig zijn om de uitvoering te starten. Het gaat om 4.2 FTE. Voor ieder onderdeel worden mensen gezocht met de juiste kennis en ervaring. Deze mensen worden tijdelijk voor een jaar (gedeeltelijk) gedetacheerd bij de penvoerder. De kosten voor de taskforce en hun activiteiten zijn opgenomen in de begroting voor de voorbereidingsfase (zie §6.1).

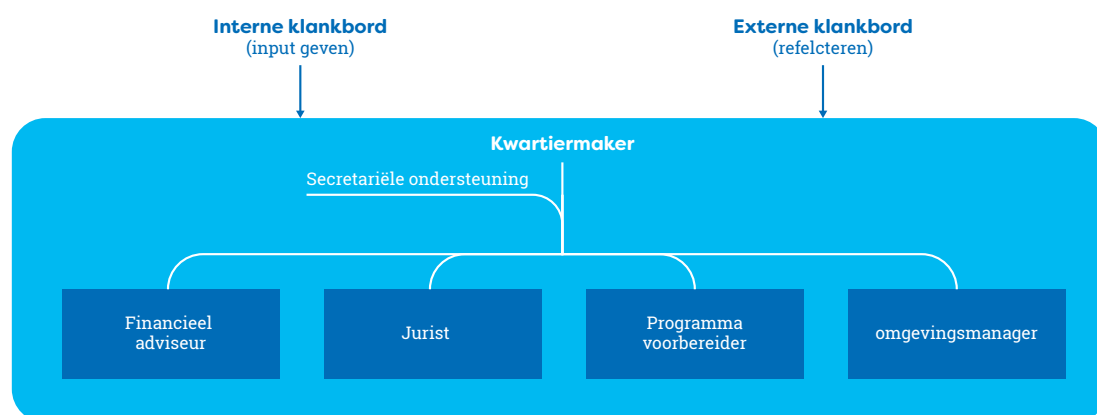
De taskforce bestaat van 1 april 2018 tot en met uiterlijk 1 april 2019 en heft zichzelf daarna op. Het nieuw opgezette programmabureau van de Blue Deal neemt het werk dan over. In het raamwerk zijn de volgende onderdelen genoemd die in 2018 voorbereid moeten worden::

1. Contracten (zie §2.6)
2. Organisatie (zie hoofdstuk 5)
3. Inhoud (zie hoofdstuk 4) en risico's (zie hoofdstuk 8)
4. Financiën (zie hoofdstuk 6) en monitoring en evaluatie (zie hoofdstuk 7)
5. Omgeving en communicatie (zie hoofdstukken 2 en 10)

Om deze vijf onderdelen goed op elkaar af te stemmen, is er daarnaast een algemene coördinatie nodig. Al deze onderdelen zijn verdeeld over de volgende rollen:

1. Kwartiermaker: algemene coördinatie en organisatie
2. Financieel adviseur: financiën, monitoring en evaluatie
3. Jurist: contracten
4. Programmavoorbereider: inhoud en risico's
5. Omgevingsmanager: omgeving en communicatie

Om te zorgen dat het werk past bij de behoefte van waterschappen en ministeries, is er een interne klankbordgroep van alle buitenlandcoördinatoren die regelmatig input geven. Een externe klankbordgroep van experts uit andere organisaties, reflecteert op het werk van de taskforce. In de WINTER/CINTER en de stuurgroep IWC zal ook regelmatig gereflecteerd op de stappen die gezet worden.

9.2 Taken

Hieronder zijn per rol de resultaten opgesomd om de punten verder uit te werken. Daarnaast is er een inschatting gemaakt van de tijd die hiervoor nodig is.

Kwartiermaker – 1 fte

Resultaten

- Communicatie met alle kernpartners
- Aansturing/coördinatie van de taskforce om tot een goed, duidelijk en compleet samengesteld programma te komen
- Uitwerking scenario's invulling programmabureau (input voor samenwerkingsovereenkomst penvoerder – waterschappen)
- Uitwerking taken/bevoegdheden voor alle rollen en besluitvormingsproces/overlegstructuur binnen het programma
- Opzet en installeren van het programmabureau
- Opzet en installeren van regio- of landencoördinatoren
- Opzet en installeren van programmacommissie
- Opzet en installeren van de stuurgroep Blue Deal
- Rapport voorbereidingsfase

Secretariële ondersteuning ½ fte

Resultaten

- Ondersteuning van alle taskforceleden

Financieel adviseur – ½ fte

Resultaten

- Financieel/administratief systeem incl. afspraken tussen ministeries en waterschappen over het proces
- Plan-do-check-act cyclus
- Begroting 2019 incl. format voor toekomstige begrotingen
- Meerjarenraming 2019-2022 met een doorkijk naar 2023-2030 incl. format voor toekomstige MJR
- Jaarplannen 2019 incl. format voor toekomstige jaarplannen
- Format jaarrekening
- Controleverklaring accountant 2018 incl. proces afspraken voor komende jaren

Jurist: contracten – ½ dag per week

Resultaten

- PPP contract tussen penvoerder en het ministerie van Buitenlandse Zaken
- Samenwerkingsovereenkomst tussen penvoerder en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Samenwerkingsovereenkomst tussen penvoerder en de deelnemende waterschappen
- Standaard samenwerkingsovereenkomst voor de waterschappen en hun (lokale) partners
- Letter of Intent tussen het programma en de belangrijkste indirecte partners

Programma voorbereider – 1 fte**Resultaten**

- Verkenning potentiële projecten
- Baseline studie potentiële projecten
- Via inhuur expertise: klimaattoets, gender assessment, impact allerarmsten, invulling thema innovatie. Indien nodig via aanbesteding.
- Projectvoorstellen 2019-2022 incl. format voor toekomstige voorstellen
- Programma 2019-2022 incl. planning
- Indicatoren en outputs om de voortgang te meten
- Aanbesteding onafhankelijke monitoring & evaluatie
- Aanbesteding ander externe inhuur
- Risicoanalyse

Omgeving 1 fte**Resultaten**

- Stakeholderanalyse
- Samenwerkingsverbanden met belangrijkste externe stakeholders
- Nieuwe opzet loket
- 3 interne bijeenkomsten (kennismakingsbijeenkomst, themabijeenkomst, presentatie van het programma)
- Communicatiemiddelen
- Bijdragen op belangrijke externe evenementen
- Invulling verder professionaliseren DWA (trainingen, middelen etc) en leren van elkaar

9.3 Leren van elkaar

In het voorbereidingsjaar is er – naast het uitwerken van onderdelen - expliciet aan-dacht voor het beter leren kennen van de waterschappen en ministeries. Als men beter van elkaar weet wat ze internationaal doen op het gebied van waterbeheer, kan er makkelijker samengewerkt worden. De omgevingsmanager geeft hier verder invulling aan, maar zal in ieder geval drie bijeenkomsten organiseren:

1. **Kennismakingsbijeenkomst** in het voorjaar 2018 voor de kernpartners. Elke organisatie presenteert zich aan elkaar. Het doel is elkaar beter leren kennen. De bijeenkomst kan plaatsvinden op locatie van kernpartners (bijvoorbeeld op een zuivering of bij het ministerie).
2. **Thema bijeenkomst** in de zomer/ het najaar 2018 rondom klimaat, gender, armoedebestrijding en innovatie. Het doel is invulling te geven aan deze thema's binnen de projecten door generieke tools te presenteren en via workshops/lezingen kennis op te doen over de thema's. Dit kan eventueel plaatsvinden tijdens de Stockholm Water Week om ook internationale partners erbij te betrekken.
3. **Presentatie van het programma** in december 2018 voor alle kernpartners en lokale partners. De locatie moet nog bekeken worden.

10.

Communicatie

De komst van de Blue Deal is een volgende stap in de professionalisering van de internationale programma's en projecten van de waterschappen en geeft een impuls aan de Internationale Waterambitie van de Nederlandse ministeries. Met de Blue Deal kan de zichtbaarheid, slagkracht en continuïteit van de internationale samenwerking door de waterschappen en de ministeries worden vergroot. De communicatiestrategie voor de Blue Deal richt zich op het positioneren van de Blue Deal, het vergroten van de zichtbaarheid (extern) en het draagvlak (intern) voor de internationale inzet van expertise van waterschappen en de ministeries van BuZa en IenW.

10 Communicatie

De komst van de Blue Deal is een volgende stap in de professionalisering van de internationale programma's en projecten van de waterschappen en geeft een impuls aan de Internationale Waterambitie van de Nederlandse ministeries. Met de Blue Deal kan de zichtbaarheid, slagkracht en continuïteit van de internationale samenwerking door de waterschappen en de ministeries worden vergroot. De communicatiestrategie voor de Blue Deal richt zich op het positioneren van de Blue Deal, het vergroten van de zichtbaarheid (extern) en het draagvlak (intern) voor de internationale inzet van expertise van waterschappen en de ministeries van BuZa en IenW.

10.1 Uitgangspunten communicatie over de Blue Deal

Kernboodschap

Alle 21 waterschappen in Nederland hebben samen met de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat een internationaal programma opgezet tot en met 2030. Samen willen we 20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd beter beschermen tegen water, beter toegang geven tot water en een betere waterkwaliteit bieden. De Blue Deal is een praktisch programma met projecten wereldwijd die meer impact gaan hebben dan het werk dat we nu al doen.

Analyse in- en externe omgeving

Internationaal werk en met name ontwikkelingshulp ligt in Nederland onder een vergrootglas. Om negatieve beeldvorming rond onze projecten te voorkomen is het in de communicatie enerzijds belangrijk om structureel aan te geven dat slechts een zeer klein deel van de opbrengsten van waterschappen wordt besteed aan internationale activiteiten, dat ondersteuning van het bedrijfsleven financieel wordt vergoed door de bedrijven, aan welke doelen de internationale inzet van waterschappen bijdraagt en hoe het werk in Nederland erdoor verbetert (sneller en beter wateropgave realiseren door nieuwe technieken en methoden en het aantrekken en behouden van goede mensen door aantrekkelijk werkgeverschap).

Anderzijds is het belangrijk om de meerwaarde van waterschappen en ministeries bij buitenlandse projecten niet te klein te maken maar de meerwaarde van dit werk te etaleren. De Nederlandse waterschappen brengen jarenlange ervaring mee op het gebied van regionaal waterbeheer en werken internationaal vaak samen in langdurige partnerschappen met buitenlandse waterbeheerders. Hierbij leveren waterschappen specifieke expertise die kan helpen het waterbeheer wereldwijd naar een hoger plan te brengen en als rode loper kan dienen voor de BV Nederland in het buitenland.

Communicatiedoelen

- De Blue Deal positioneert de Nederlandse waterschappen en ministeries internationaal als dé experts op het gebied van regionaal waterbeheer;
- De Blue Deal vergroot de zichtbaarheid van internationale projecten van de waterschappen en ministeries en hun rol als internationale partners;
- De Blue Deal versterkt het draagvlak voor internationale activiteiten van waterschappen en de ministeries, zowel intern als extern;
- Over de Blue Deal wordt op servicegerichte wijze gecommuniceerd. De waterschappen en ministeries verstrekken heldere informatie en verwerken vragen over projecten snel en adequaat.

Doelgroepen

- De ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Waterstaat
- (relevante bewindspersonen, relevante directeurs, medewerkers internationaal beleid en waterbeheer, communicatie)
- De waterschappen
- (bestuurders, management, (buiten)landencoördinatoren, communicatie, P&O / HRM, medewerkers)
- Politiek bestuurlijke netwerk
- (leden parlement, het Europees Parlement, de Topsector Water, journalisten, opinieleiders/'influencers')
- Nationale partners
- (NWP, NWB Fonds, Topsector Water, Wereld Water, VNG International etc. + stakeholders zoals bedrijven, medeoverheden, kennisinstituten)
- Internationale partners
- (NGO's, bedrijven, kennisinstituten waaronder: partners Water Governance Initiative, etc.)

Merkidentiteit Blue Deal

De kernwoorden voor de Blue Deal zijn: autoriteit, sterk, expert, kundig, overheid, betrouwbaar, servicegericht, heldere informatie.

10.2 Fasering communicatiedoelen

Focus 2018: lancering Blue Deal – promotie/uitleg naar interne en externe doelgroepen

Doel

Het profileren van de Blue Deal bij belanghebbenden in Nederland. Het tonen van de meerwaarde van internationale inzet van de waterschappen en de ministeries, het creëren van draagvlak en het motiveren tot inzet van de waterschappen en partners in Nederland. Het tonen van de bijdrage aan de Internationale Waterambitie van het Rijk en de Sustainable Development Goals van de VN.

Beoogd resultaat

De waterschappen, de ministeries, het politiek bestuurlijke netwerk en de nationale partners zien de meerwaarde van internationaal samenwerken met de waterschappen en de afzonderlijke ministeries in. De waterschappen en de ministeries verstevigen hun positie en winnen aan slagkracht, zichtbaarheid en efficiëntie.

Middelen

Online nieuwsvoorziening, free publicity, evenementen (Wereld Waterdag, Wereld Water Forum, mogelijke debatavond door Unie van Waterschappen, Stockholm International Water Week), publicaties (visuele samenvatting van de Blue Deal).

Focus richting 2030: etaleren projecten uit de Blue Deal

Doel

Verantwoorden dat de gestelde doelen worden bereikt door aandacht te vragen voor praktijkvoorbeelden (projecten). Profileren van internationale activiteit en resultaten bij nationale en internationale partners. Het tonen van de bijdrage aan de Internationale Waterambitie van het Rijk en de Sustainable Development Goals van de VN.

Beoogd resultaat

De nationale en internationale partners zien de waterschappen en ministeries als drijvende krachten achter het behalen van doelstellingen uit de Internationale Waterambitie van het Rijk en de Sustainable Development Goals van de VN. De verstevigde positie versterkt het imago en de positie van de waterschappen en de ministeries binnen en buiten de landsgrenzen.

Middelen

Online nieuwsvoorziening, free publicity, evenementen (Amsterdam International Water Week, World Water Week in Stockholm) + nader te bepalen.

10.3 Richtlijnen communicatie Blue Deal

- De ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Water en DWA stemmen de externe communicatie over de Blue Deal met elkaar af.
- De ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Water en DWA mogen richting eigen achterban eigen communicatiemiddelen over de Blue Deal ontwikkelen zolang er maar onderlinge afstemming plaatsvindt.
- Bij de ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Water en DWA zijn vaste aanspreekpunten rond communicatie over de Blue Deal, bij personele verschuivingen wordt dit gedeeld en wordt vervanging geregeld.
- De Blue Deal wordt ingezet om communicatie en samenwerking tussen partners te versterken. Door de Blue Deal en de communicatie daaromheen leren de ministeries van BuZa en IenW en de waterschappen elkaar beter kennen.
- De ministeries van Buitenlandse Zaken en Infrastructuur en Water en DWA communiceren geregeld over de voortgang van het programma.

Bijlagen

Bijlage 1: Inventarisatie impact DWA projecten

Deze raming is gemaakt op basis van indicatieve getallen via een uitvraag onder de waterschappen. De definitieve ramingen zijn pas met grotere nauwkeurigheid op te stellen na vaststelling van goede definities van de impact niveaus en na lokaal overleg en overeenstemming met de lokale partners. Dit gebeurt tijdens de voorbereidingsfase.

De getallen in onderstaande tabel zijn een inschatting van de maximale impact die met de huidige projecten van DWA gemaakt kan worden. Dit is gebaseerd op de huidige activiteiten (zonder selectie of overeenstemming met de lokale partners) en op basis van een algemene definitie van impactniveaus. Dit is gedaan om de haalbaarheid van de gekozen ambitie van de Blue Deal te kunnen toetsen op hoofdlijnen.

De impact van het Blue Deal programma zal waarschijnlijk lager uitkomen, omdat niet alle partnerschappen in de Blue Deal worden opgenomen en de getallen nauwkeuriger in beeld gebracht worden. Tot slot geeft de tabel geeft alleen een inschatting voor de situatie over 5 jaar (2022) terwijl de looptijd van de Blue Deal tot aan het jaar 2030 is.

Impact-niveau	Aantal lokale partners en aantal stroomgebieden		Aantal mensen bereikt (mio)	
	nu	Over 5 jr	nu	Over 5 jr
Maximale impact, niveaus 1, 2 en 3 (circa 25 landen)	>60	>80	>150	>200
Maximale impact, niveaus 2 en 3 (circa 10 landen)	>30	>45	>75	250
Maximale impact, niveau 3 (circa 5 landen)	>10	>15	>20	>30

Bijlage 2: Relevante SDG doelen

Het programma van de Blue Deal draagt in meer of minder mate bij aan:

SDG 1 Einde aan armoede.
1.5 weerbaarheid van de armen tegen o.a. klimaatgerelateerde extreme rampen

SDG 2 Einde aan honger
2.4 duurzame voedselproductie die o.a. helpen om ecosystemen in stand te houden zich kunnen aanpassen in de strijd tegen klimaatverandering, extreme weersomstandigheden, droogte, overstromingen en andere rampen en die op een progressieve manier de kwaliteit van het land en de bodem verbeteren.

SDG 3 Gezondheid en welzijn
3.9 aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van o.a. vervuiling en besmetting van water en bodem

SDG 5 Bereik gendergelijkheid en empowerment voor alle vrouwen en meisjes

SDG 6 Schoon drinkwater en goede sanitaire voorzieningen
6.1 veilig en betaalbaar drinkwater voor iedereen (o.a. bronbescherming)
6.2 sanitaire voorzieningen en hygiëne voor iedereen (o.a.
6.3 waterkwaliteit verbeteren (o.a. afvalwater zuiveren)
6.4 efficiënt watergebruik verhogen
6.5 geïntegreerd beheer van waterhulpbronnen
6.6 ecosystemen beschermen en herstellen

SDG 8 Fatsoenlijke banen en economische groei
8.4 wereldwijde efficiëntie, productie en consumptie van hulpbronnen verbeteren en streven naar de ontkoppeling van economische groei en achteruitgang van het milieu. (circulaire economie)

SDG 11 Veilige en duurzame steden
11.1 iedereen toegang tot o.a. basisdiensten zoals afvalverwerking
11.5 het aantal doden en getroffensten verminderen en de rechtstreekse economische impact op het bruto binnenlands product terugschroeven dat veroorzaakt wordt door rampen, met inbegrip van rampen die met water verband houden
11 b steden en menselijke nederzettingen die geïntegreerde beleidslijnen, goedplannen goedkeuringen en implementeren inclusief o.a. mitigatie en adaptatie aan klimaatverandering en weerbaarheid tegen rampen

SDG 12 Duurzame consumptie en productie

- 12.5 afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recycling en hergebruik

SDG 13 Klimaatverandering aanpakken

- 13.1 De veerkracht en het aanpassingsvermogen versterken van met klimaat in verband te brengen gevaren en natuurrampen in alle landen.
- 13.2 Maatregelen inzake klimaatverandering integreren in nationale beleidslijnen, strategieën en planning.
- 13.3 De opvoeding, bewustwording en de menselijke en institutionele capaciteit verbeteren met betrekking tot mitigatie, adaptatie, impactvermindering en vroegtijdige waarschuwing inzake klimaatverandering.

SDG 15 Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.

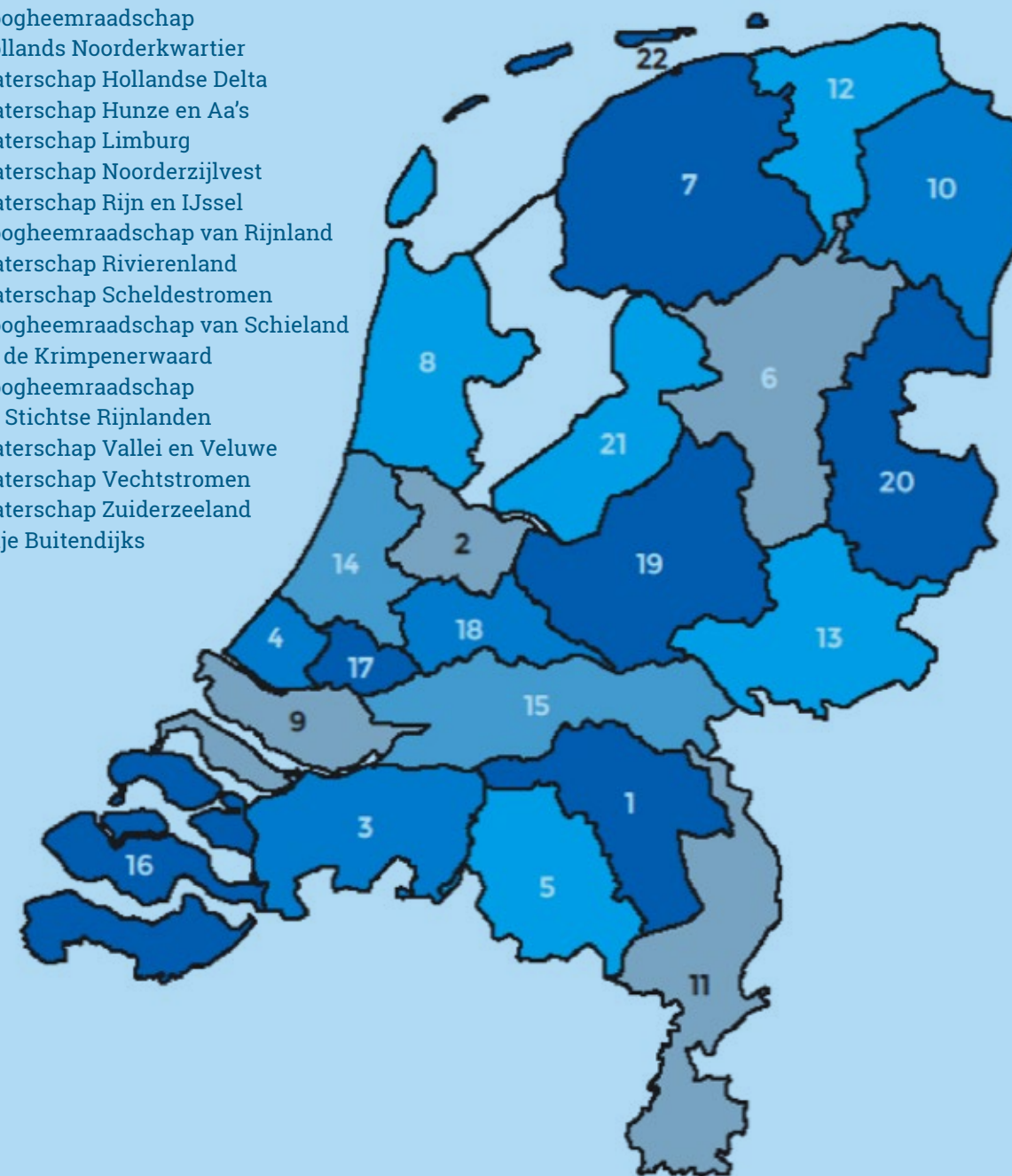
- 15.1 Behoud, herstel en het duurzaam gebruik van terrestrische en inlandse zoetwaterecosystemen
- 15.3 Woestijnvorming tegengaan, aangetast land en gedegradeerde bodem herstellen
- 15.5 Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.

De bijdrage van de Blue Deal aan het bereiken van SDG, IWA en DWA doelen wordt als volgt ingeschat:

1. **Beter beschermd tegen overstromen draagt bij aan:**
 - SDG 6.5 Integrated resource management
 - IWA pijler 2 integrale benadering voor water- en klimaatvraagstukken
 - IWA pijler 3 vergroten van lokale realisatiekracht
2. **Beter toegang tot water draagt bij aan:**
 - SDG 6.4 water-use efficiency, sustainable withdrawals
 - IWA pijler 2 integrale benadering voor water- en klimaatvraagstukken
 - IWA pijler 3 vergroten van lokale realisatiekracht
3. **Betere kwaliteit van water draagt bij aan:**
 - SDG 6.3 improve waterquality
 - SD 6.6 protect en restore water-related ecosystems
 - IWA pijler 2 integrale benadering voor water- en klimaatvraagstukken
 - IWA pijler 3 vergroten van lokale realisatiekracht

Bijlage 3: overzicht van de waterschappen
**UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

1. Waterschap Aa en Maas
2. Waterschap Amstel, Gooi en Vecht
3. Waterschap Brabantse Delta
4. Hoogheemraadschap van Delfland
5. Waterschap De Dommel
6. Waterschap Drents Overijsselse Delta
7. Wetterskip Fryslân
8. Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
9. Waterschap Hollandse Delta
10. Waterschap Hunze en Aa's
11. Waterschap Limburg
12. Waterschap Noorderzijlvest
13. Waterschap Rijn en IJssel
14. Hoogheemraadschap van Rijnland
15. Waterschap Rivierenland
16. Waterschap Scheldestromen
17. Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
18. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden
19. Waterschap Vallei en Veluwe
20. Waterschap Vechtstromen
21. Waterschap Zuiderzeeland
22. Blije Buitendijks

Bijlage 4: theory of change

Achtergrond

Een Theory of Change (ToC) is het theoretische kader voor de beschrijving van de samenhang, onderlinge invloeden en causale verbanden van de activiteiten en effecten die leiden tot de beoogde resultaten op lange termijn van een groot ontwikkelingsprogramma. Lange termijn resultaten zijn bijna altijd het effect van verschillende bronnen of bijdragen die elk op zich ook weer ontstaan uit diverse activiteiten/invoer en beïnvloed worden door diverse omgevingsfactoren. De beschrijving en visuele weergave van deze samenhang van de belangrijkste bouwstenen wordt een ToC genoemd.

De (theoretische) basis voor het opstellen van een ToC moet bij voorkeur gebaseerd zijn op empirisch of wetenschappelijk onderzoek om er zeker van te zijn dat de juiste uitgangspunten en aannames gelden voor het te beschrijven programma.

Door inzicht in de samenhang te geven kan beter inzicht gekregen worden wat de bijdrage en toegevoegde waarde is van uit te voeren activiteiten. Tevens kunnen de belangrijkste activiteiten makkelijker gegroepeerd worden (bijvoorbeeld in werkpakketten) zodat planning en uitvoering van de activiteiten beter inzichtelijk gemaakt kan worden. Dit bevordert de effectiviteit en relevantie van het gehele programma en helpt bij het vormgeven en prioriteren de diverse activiteiten. Meestal zijn er de karakteristieke elementen in een ToC :

- invoer (acties of interventies);
- uitvoer (de geleverde diensten of producten), vaak worden deze gebundeld in karakteristieke werkpakketten;
- uitkomsten (1e orde effecten of resultaten die ontstaan door de geleverde producten of diensten) en;
- impact (2e orde of lange termijn effecten c.q. resultaten).

Theoretische uitgangspunten

De ToC van de Blue Deal kent twee belangrijke bronnen die de belangrijkste (theoretische en praktische) uitgangspunten geven voor de ToC:

- Havekes et al. (2016) 'Building blocks for good water governance', Water Governance Centre, Den Haag.
- OECD: 'The OECD Principles on water Governance', 2015–12 principes die ten grondslag liggen aan het succes van goed waterbeheer.

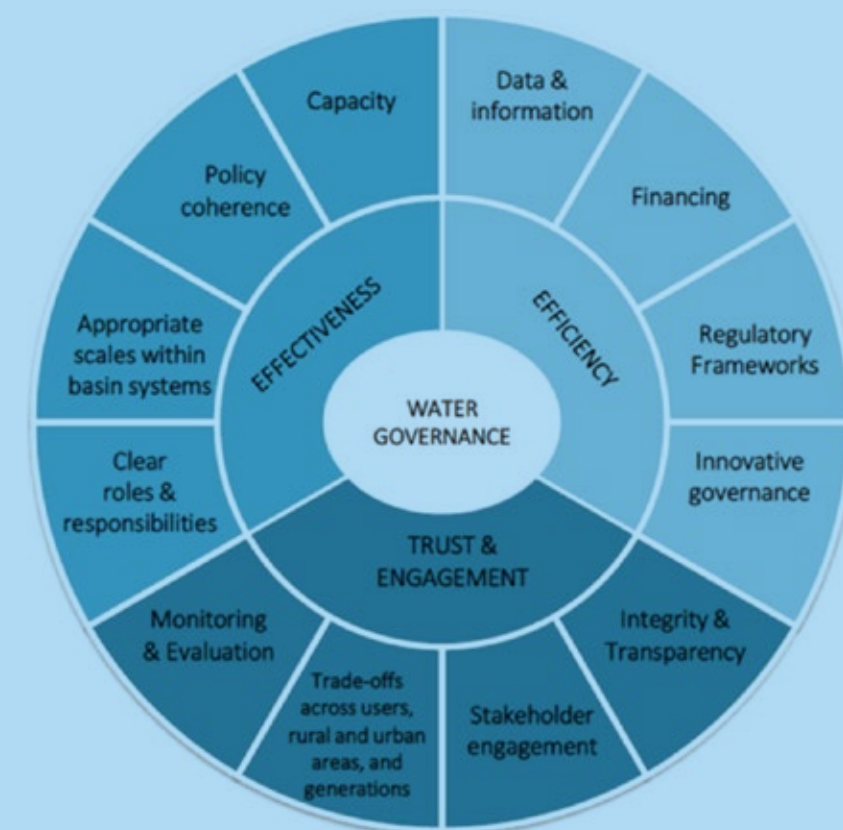
In de "Building blocks" zijn de praktische ervaringen uitgangspunten uit lopende DWA samenwerkingen en de theoretische, wetenschappelijke bronnen gebundeld in een formulering van de 5 belangrijkste building blocks en het meerlagen model. Daarmee kunnen ook de basisaanpak en strategie in de uitwerking van het Blue Deal programma (en daarmee de werkpakketten) worden vormgegeven. Waar het 3-lagen model de aspecten van water governance indeelt per domein, zijn de building blocks bedoeld om aan te geven waar goede water governance op gebouwd staat. Deze 5 bouwstenen zijn complementair aan het 3-lagen model:

- Een sterke (administratieve) organisatie voor water management;
- Een juridische ingebed systeem voor water management;
- Planning;
- Toereikende financiering van water management;
- Samenwerking en participatieve aanpak

Deze bouwstenen zijn dus geen blauwdruk omdat ze heel anders kunnen worden ingevuld per regio, maar vormen wel de pilaren voor goede water governance.

Naast de bouwstenen van het WGC is de ToC ook gevoed door de OECD principes. De OECD publicaties over hun '12 Principles' bundelen de visie van de OECD over goede 'water governance'. Deze zijn voortgekomen uit WWF7 (Zuid Korea) en zijn goedgekeurd door de OECD Council in juni 2015.

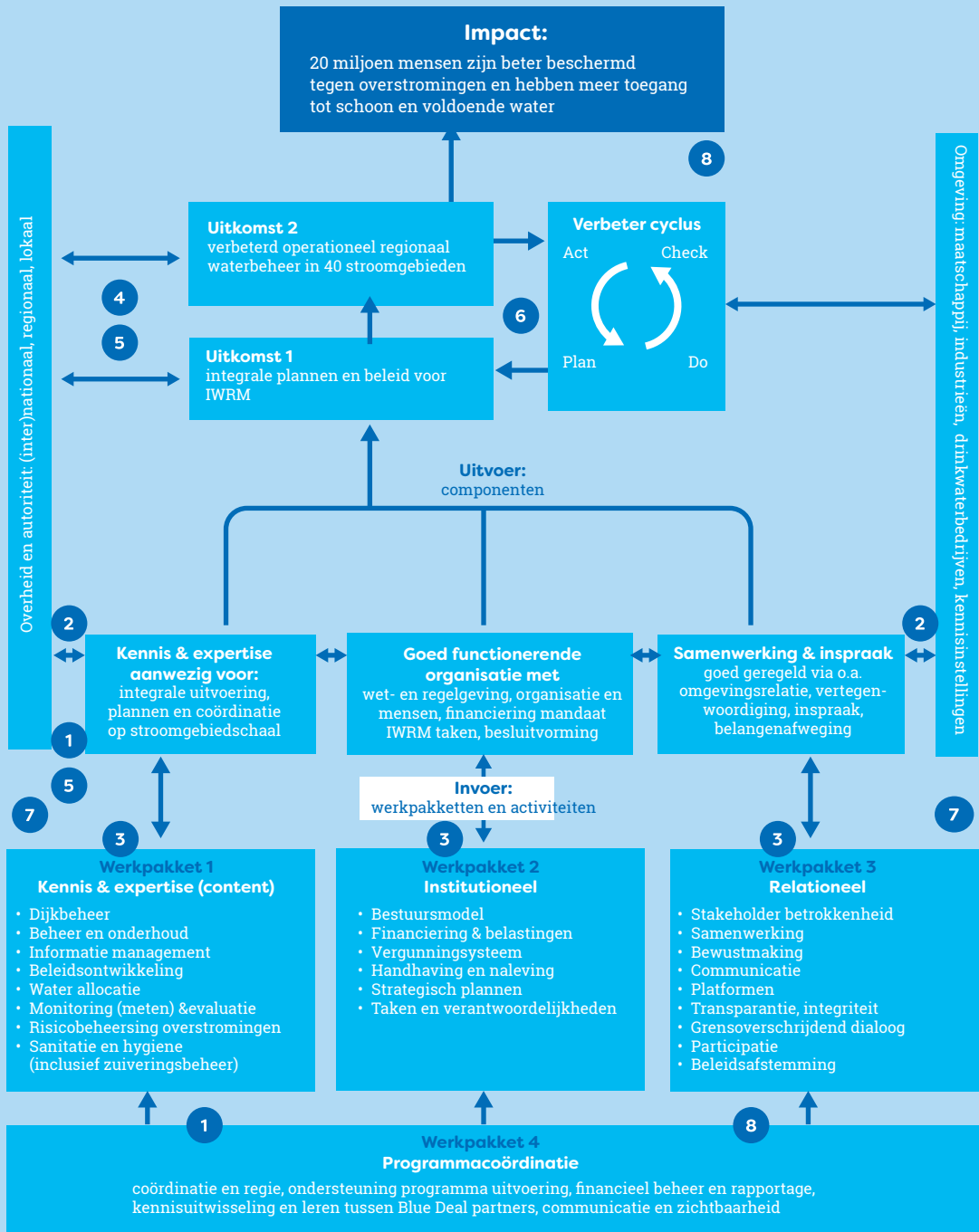

Aanpak

De aanpak in de Blue Deal richt zich op het bijdragen aan de 3 niveaus van impact: in niveau 1 ligt het accent van de samenwerkingsactiviteiten op bewustmaking en kennisoverdracht, gevolgd door een niveau 2 waarbij de integrale, verbeterde aanpak wordt vastgelegd in (officiële) plannen en beleid voor waterbeheer. Op niveau 3—de uitvoering van het integrale waterbeheer—zullen de effecten van het verbeterde waterbeheer direct merkbaar zijn voor de maatschappij en de belangrijkste stakeholders. Niet uitsluitend maar in grote lijnen zal daarmee het programma in de eerste fase van uitvoering (2018-2021) het accent vooral hebben op bewustmaking en kennisoverdracht en maken van integrale plannen. In de latere fasen van het programma (2022-2030) zal het accent zal verschuiven naar resultaten in het realiseren van integrale (officiële) plannen en verbeterd operationeel waterbeheer. Maar zoals als eerder benoemd is dit lang niet in elke samenwerking zo, afhangende van de status van het waterbeheer in het land en de aard van de samenwerking.

Impact

De projecten en activiteiten van de Blue Deal zullen een impact (‘een lange termijn effect’) bewerkstelligen in het jaar 2030 voor 20 miljoen mensen door verbeterd waterbeheer. In concrete termen is dit uiteen gesplitst in 3 deel-resultaten, volgend vanuit de kerntaken van de waterschappen: voor 20 miljoen mensen zal er in 2030 van een situatie sprake zijn van betere bescherming tegen overstromingen, van schoner grond- en oppervlaktewater (door betere afvalwaterbehandeling, bronbescherming, bescherming van ecologie), en van meer/betere water-beschikbaarheid voor de diverse (economische, sociale en ecologische) functies van water, inclusief verbeterde toegang voor de allerarmsten. De impact zelf komt tot stand in een keten van activiteiten, uitvoer en uitkomsten, zoals aangegeven in het ToC schema. NB: deze hoeft niet gelijktijdig in elk van de doelgebieden op te treden (maar opgeteld zal wel voor elk deelresultaat de impact voor 20 miljoen bereikt worden). Anders aan het schema beneden ten opzichte van die in de hoofdtekst is dat hier staat aangegeven (middels nummering) welke aannames zijn gedaan. Deze zijn terug te vinden aan het einde van deze bijlage.

Uitkomsten

Op uitkomst niveau speelt met name de capaciteit om integraal waterbeheer vorm te geven in plannen en strategieën en de uitvoering hiervan. Hierbij geldt dat integraal waterbeheer vraagt om een integrale toepassing van capabele instituties (organisaties en mensen), adequate technische maatregelen (systemische planning van interventies, beheer en onderhoud, metingen in het watersysteem, informatie management, etc.) en voldoende financiële middelen voor de uitvoering van deze taken (het liefst door eigen heffingen). Ten slotte hoort hier ook bij het opzetten van een verbetercyclus.

In de afspraak gelden alleen effecten op niveau 2 en niveau 3, in de stroomgebieden waar de Blue Deal actief is, als meetbare impact. De vertaling van deze twee niveaus laat zich als volgt omschrijven:

- Op niveau 2 is er sprake van een situatie waarbij integraal waterbeheer kan plaatsvinden door combinatie van de 3 uitvoer componenten in een aangepast of nieuw beleid of beheersplan. Deze 3 componenten zijn kennis, goed werkende instituten en goede samenwerking. Kennis betekent hierbij: uitvoeringscapaciteit en kunde (zoals dijkbeheer, afvalwaterbehandeling, waterverdeling, etc.). Goed werkende instituten kunnen handhaven, hebben financiële middelen, kennen een vergunningensysteem, etc. Goede samenwerking betekent intern en extern, horizontaal in een beheersgebied en verticaal tussen nationale en decentrale en lokale partijen. In de ToC heet dit Uitkomst 1
- Op niveau 3 vindt daadwerkelijke uitvoering plaats van de plannen zoals die op niveau 2 zijn vastgesteld. Niveau 3 vertaalt zich in de praktijk in bijvoorbeeld verbeterde verwerking van afvalwater, dijken zijn goed onderhouden en irrigatiesels functioneren waardoor gebruikers toegang hebben tot voldoende water en verspilling kan worden tegengegaan. Budgetten voor beheer en onderhoud zijn beschikbaar en worden uitgegeven, etc. In de ToC (schema) heet dit Uitkomst 2. Uitkomst 1 is een voorwaarde voor het creëren van impact in een beheersgebied, met effect op grote groepen mensen. Uitkomst 1 en 2 in een iteratieve opwaartse cyclus zorgt voor verbeterd operationeel regionaal waterbeheer in de tijd.

Tot slot is het goed om hier op te merken dat het in gang zetten van deze cyclus het doel is op uitkomst niveau. Geen enkel land waar de Blue Deal actief zal zijn begint men blanco aan het opzetten van waterbeheer. Zodoende wordt gewerkt met bestaande plannen en bestaand beleid voor waterbeheer en de trends hierin. Er is wel een zekere hiërarchie tussen de twee uitkomsten, waarbij wordt uitgegaan van plannen en beleid waaruit implementatie voort komt. Deze ervaring wordt weer meegenomen en zo worden plannen en beleid beter. Dit is aangegeven in de plan-do-check-act cyclus in het schema. Op gegeven momenten in de tijd komt dit proces tot een mijlpaal. Dit is bijvoorbeeld wanneer een stroomgebied beheersplan is goedgekeurd door een hoogste orgaan (het parlement bijvoorbeeld), of wanneer een geplande aanpassing in het watersysteem is voltooid—zoals de aanleg van een waterbuffer (een dam) of de versterking van een oever, etc. Met de invoer-uitvoer en uitkomst relatie van de ToC wordt, via bestaande dynamiek, de integraliteit waar de Nederlandse expertise van waterbeheer op uitblinkt, overgebracht naar de partnerlanden van de Blue Deal. En komt men tot de impact zoals eerder beschreven.

Uitvoer

Op het uitvoer niveau vindt men de categorisatie terug van het 3-laagse WGC model terug. Deze weergave is nuttig om een bundeling te maken van de diverse activiteiten in de 3 componenten van good water governance: aanwezige kennis & expertise (content layer), een goed functionerende en gemandateerde organisatie (institutional layer) en relevante samenwerking en inspraak (relational layer).

Over deze lagen, te beginnen met de relational layer: deze gaat over samenwerking en inspraak, de rol die stakeholders hebben (en krijgen) in het waterbeheer, en de omgang met en tussen stakeholders onderling en de waterbeheerder. Het doel hierbij is dat inspraak en samenwerking goed geregeld zijn zodat stakeholders meer geëngageerd zijn in het stroomgebiedsbeheer, en dat de samenwerking en participatie concreet vorm krijgen.

In de institutionele laag wordt gewerkt aan het capabel maken van de beheersorganisatie: structuur en managementsystemen zijn verankerd in mandaat en wetgeving en mens en organisatie in staat de diensten en expertise te leveren die gevraagd wordt. Financiering vinden we ook terug in deze laag. Het doel is de institutionalisering van organisatorische, juridische en financiële instrumenten die de zelfredzaamheid van IWRM-uitvoerende organisaties bevorderen.

Ten slotte is er de inhoudelijke laag. Hier vallen de technische kennis, vaardigheden en expertise die nodig zijn bij het maken en uitvoeren van strategisch IWRM beleid en de informatie systemen die hiervoor gebruikt worden. Het doel hierbij is het ontsluiten en toepassen van beleid, kennis en informatie in systematische (stroomgebied beheers) plannen.

Uitgangspunten en randvoorwaarden bij de geformuleerde ToC

De 'impact-keten' die in het schema wordt voorgesteld gaat uit van een aantal uitgangspunten en randvoorwaarden waarvan de aanwezigheid in de desbetreffende landen niet vanzelfsprekend is gedurende de Blue Deal. Bij aanvang—in de voorbereidingsfase—wordt bij de indiening van projecten gekeken of, op basis van goede informatie, kan worden aangenomen dat deze uitgangspunten en randvoorwaarden in de project context aanwezig zijn. Naast het fungeren als selectiecriteria zijn gedurende de Blue Deal deze aannames nuttig om tijdig te signaleren wanneer projecten, door veranderende omstandigheden in deze aannames, de ambitie van de Blue Deal in het gedrang brengen. En kan er zo mogelijk worden bijgestuurd. Hieronder staat een opsomming van de aannames. Deze zijn genummerd overeenkomstig met de nummers in het schema:

1. Er is een relatief stabiele overheidsomgeving. Dat wil zeggen, wetgeving en regelgeving zijn voldoende op orde (nationaal, decentraal) om ondersteuning te bieden voor de plannen en het beheer en onderhoud van het watersysteem door de hiervoor belaste overheid. Instituten werken conform hun doelstelling en mandaat en zorgen voor een werkbare omgeving; daarbij is er 'vertrouwen', ofwel gezag, in de rol van de overheid.
2. Capabele en betrouwbare partners en betrokkenen/belanghebbenden zijn ook actief in en rondom het beheersgebied. Dit betreft stakeholders vanuit andere 'technische' sectoren (landbouw, energie, transport) maar belanghebbenden vanuit industriële, ecologische en sociale doelstellingen.
3. Nederlandse kennis en expertise in integraal waterbeheer is een relevante inspiratie en geeft toegevoegde waarde voor verbetering van het waterbeheer in het desbetreffende land, ongeacht hydrologische en topografische verschillen met Nederland.
4. In het desbetreffende land bestaat, naast de prioriteiten die economische ontwikkeling teweegbrengen, een duidelijke prioriteit om milieuproblematiek, waarvan water als

belangrijk onderdeel wordt gezien, aan te pakken.

5. Waterbeheerorganisaties en organisaties met waterbeheertaken in hun portefeuille, kunnen rekenen op budgetten van de centrale overheid, dan wel eigen geld, om hun taken uit te voeren. Dit zal de komende jaren minimaal gelijk blijven of toenemen.
6. Er wordt aangenomen dat plannen zullen leiden tot actie. Vermeden moet worden dat plannen (zoals regelmatig gebeurt) ook gebruikt worden om uitstel van actie te rechtvaardigen. Plannen die zijn goedgekeurd door het hoogste beslisorgaan zijn daarom het uitgangspunt voor uitkomst 1.
7. Er is politieke wil, ook in de komende 5-12 jaar, om met Nederland samen te werken op het gebied van waterbeheer.
8. Er wordt uitgegaan dat in bijna alle landen waar de Blue Deal actief zal zijn, geen acute (politieke, sociale) onrust ontstaat die de samenwerking onmogelijk maakt omdat water geen prioriteit meer is. Maar ook omdat veiligheid van Nederlandse experts dan niet meer te beheersen is.

Uitwerking voor overkoepelende thema's

(Dit zijn toevoegingen op de beschrijvingen in de hoofdtekst)

Klimaat

Klimaatbestendigheid heeft sterk te maken met de mate waarin het watersysteem beheersbaar is in fysieke en institutionele betekenis. Het eerste heeft betrekking op de waterinfrastructuur. Onder meer het controleren van het waterpeil met stuwen en gemalen, tegengaan van erosie en sedimentatie met oeverversterkingen, controle over de allocatie via afvoerkanalen en sluizen en de navigatie van watertransport. Hoe meer dit is ontwikkeld, hoe effectiever de maatregelen ten behoeve van klimaatbestendigheid zullen zijn. Dit zijn de knoppen waar men aan kan draaien. Maar de bediening van de knoppen (lees: de uitvoering van de plannen en het gebruik van de infrastructuur), is even zo essentieel; dit gaat vooral door middel van institutionele instrumenten en wordt vooral bepaald door de organisatorische capaciteiten.

Een voorbeeld is de regulering, deze komt vooral terug in Werkpakket 2 (institutioneel). De grote problemen die klimaatverandering met zich mee brengt is zowel toename van droogte als meer zware regenval. Grotere extremen dus. Ongereguleerde activiteiten in een stroomgebied versnellen deze problematiek alleen maar, waardoor het watersysteem nog meer de gevolgen van klimaatverandering ondervindt. Denk aan overbegrazing, oeverbeschadiging, boskap, verdroging van de bodem, etc. Dit werkt schaarste, overstromingen en vervuiling in de hand. Relatief snel zou kunnen worden gewerkt aan het opzetten, dan wel verbeteren, van een vergunningenstelsel dat de activiteiten in een stroomgebied reguleert. Middels vergunningen kan water beter worden geïntegreerd met de lokale economie.

Gender

Bewustwording voor dit onderwerp is een eerste stap, als voorwaarde voor een beter beleid en maatregelen die de gelijkwaardig tussen mannen en vrouwen versterken. Het doel hiervan is dat gender aandacht zal krijgen in de capaciteitsverbetering in elk van de drie lagen, in de versterking van de 5 bouwstenen en daarmee ook in de plannen voor verbeterd waterbeheer. Hiermee zal ook het thema gender bijdragen aan de impact van het hele programma.

De activiteiten richten zich op een gelijkwaardiger positie van vrouwen in de beheersorganisaties en –taken, maar ook op de impact die vrouwen ondervinden als gevolg van verbeterd waterbeheer. Inspraak en belangenvertegenwoordiging (zoals in WP3 Relationeel), maar ook een rol in de activiteiten van WP2 (Institutioneel) en WP1 (Kennis en expertise) zijn voor vrouwen niet vanzelfsprekend maar wel cruciaal om de economische en sociale gelijkwaardigheid te bevorderen. Deze activiteiten versterken de ontplooiingsmogelijkheden voor vrouwen en het vergroten van de rechten en kansen voor vrouwen.

Om de voortgang en resultaten van deze gender activiteiten te kunnen bepalen zal ook in de monitoring en evaluatie gender als onderdeel opgenomen worden, door middel van gender indicatoren en genderspecifieke data. Ook hierbij zal waarschijnlijk samengewerkt worden met partners die hier ervaring mee hebben.

Armoedebestrijding

Als basis zal een nulmeting gemaakt worden in de voorbereidingsfase door de beheersorganisatie. Dit wordt de input voor het vormgeven van de activiteiten voor de eerste fase van de Blue Deal. Nadruk zal liggen op vergroten van bewustwording voor de positie van arme groepen en de impact die zij ondervinden van (verbeterd) waterbeheer. Ook het vergroten van eigenaarschap bij de lokale organisatie en de opbouw van capaciteit op het gebied van armoedebestrijding zijn mogelijke onderdelen van een strategie.

Handvaten klimaattoets

Klimaatverandering is een globaal fenomeen met veel lokale implicaties. Niet overal wordt, of kan, klimaat in dezelfde mate worden meegenomen in het waterbeheer. De Blue Deal houdt hier rekening mee door een klimaattoets uit te voeren, waarin duidelijk moet worden welke additionele ondersteuning vanuit de Blue Deal geschikt is.

In de voorbereidingsfase dient de klimaattoets ontwikkeld te worden, o.a. met experts van de waterschappen en het ministerie van economische zaken en klimaat. De waterschappen hebben kennis over hoe veranderend klimaat in een stroomgebied impact heeft op de staat van het water en ecologie. De toets heeft aandacht voor:

- a) Wat er in een partnerland gebeurt aan klimaatadaptatie van het watersysteem en ook mitigatiemaatregelen die worden genomen vanuit waterbeheer.
- b) Een kwalitatieve beoordeling over:
 - a. de mate waarin klimaat integraal kan worden meegenomen in het waterbeheer;
 - b. in hoeverre maatregelen in beheersplannen anticiperen op de risico's van klimaatverandering;
 - c. de uitvoeringskracht (lees: capaciteit, vermogen om samen te werken en financiële middelen) van de waterbeherende partijen om zowel adaptieve als mitigerende maatregelen ook uit te voeren;
- c) Sectorale kennis om in kaart te brengen welke gevolgen klimaatverandering gaat hebben in een stroomgebied voor bijvoorbeeld landbouw, industrie en mobiliteit. Om vervolgens een inschatting te maken van de staat van het waterbeheer in het stroomgebied die deze sectorale functies bedient.

Uiteraard is het verstandig in de toets gebruik te maken van bestaande onderzoeken en data over de klimaatbestendigheid en situatie van het stroomgebied in kwestie. Ervaringen met samenwerkingen in veel ontwikkelingslanden leert ook dat, in deze landen, het benoemen van klimaatadaptie en mitigatie (in plannen en beleid) eerder uit routine en conformiteit is, dan gevoed uit de praktijk. De klimaattoets voor de Blue Deal is daarom een soort startscan, waarvan de uitkomst aangeeft hoe zwaar het desbetreffende partnerschap (of project) het beste kan inzetten op het thema klimaat.

Bijlage 5: Beschrijving van de menukaart van activiteiten

De diversiteit van activiteiten zorgt voor een “menukaart” van mogelijkheden waaruit naar behoefte en gericht op de geformuleerde doelen van het partnerschap een keuze gemaakt kan worden. Coaching, uitwisseling, trainingen, excursies, workshops, leggen van verbindingen/ makelen, pilots, projecten, evaluaties en adviezen zijn onderdeel van deze “menukaart”. Deze worden hier kort uitgelegd.

Coaching: het peer-to-peer samenwerking tussen waterschap experts en water experts bij de lokale partner.

Uitwisseling: in deze werkvorm wordt over en weer laten zien hoe men problemen aanpakt en taken uitvoert. Vaak bezoeken Nederlandse experts een partnerland, maar regelmatig komt de partner ook naar Nederland om met eigen ogen ons waterbeheer te leren begrijpen.

Training: een groep experts van de partnerorganisatie wordt getraind door Nederlandse water experts in een gezamenlijk opgesteld curriculum.

Excursies: gezamenlijk op veldbezoek gaan, waterwerken bekijken, gebruikers en andere stakeholders bezoeken en werk in uitvoering ondervinden.

Workshops: er zijn vele vormen en doeleinden voor workshops. Wat voorkomt zijn workshops over een bepaald thema van waterbeheer, maar ook workshops om samenwerking te bevorderen. Soms wordt dus ook de omgeving er bij betrokken, andere keren alleen de partnerorganisatie.

Verbinden: dit is een activiteit die zich kan manifesteren in bijvoorbeeld een workshop gericht op samenwerking. Maar het kan ook niet op een georganiseerde manier. Het verbinden doelt op de waterbeheer organisatie ondersteunen met het contact met de omgeving. Dutch Water Authorities kan als buitenstaander van het systeem partijen bij elkaar brengen, in projecten of andere manieren.

Pilots en projecten: middels projecten en pilots kunnen interventies op kleine schaal getest worden. Dutch Water Authorities is betrokken bij project voorstellen voor subsidieaanvragen hiervoor en de uitvoering van deze projecten.

Evaluaties: in deze activiteit wordt samen gekeken naar de resultaten van de samenwerking, maar ook de keuzes die door de partner zijn gemaakt in haar waterbeheer. Ook nulmetingen en scans van de staat van het waterbeheer hoort hier bij.

Adviezen: onderdeel van de samenwerkingen die in de Blue Deal komen is ook de adviesfunctie van Dutch Water Authorities. Er zijn veel aspecten van integraal waterbeheer, zeker de publieke invulling ervan, waar advies niet in de markt gehaald kan worden.

Bijlage 6: landenlijst Blue Deal

Landen			Buza	IWA	DWA
		ODA	partnerland/nieuw beleid		
1.	Albanië	3			Actief
2.	Argentinië	3		Delta-light	Actief
3.	Bangladesh	1	Partnerland	Deltaland	Minder actief
4.	Bénin	1	Partnerland/West-Afrika		Minder actief
5.	Burkina Faso	1	Sahel/West-Afrika		Actief
6.	Colombia	3		Deltaland	Actief
7.	Chili			Delta-light	
8.	Egypte	2		Deltaland	Minder actief
9.	Ethiopië	1	Partnerland/Sahel/Hoorn van Afrika		Actief
10.	Filipijnen	2		Delta-light	
11.	Ghana	2	Partnerland/West-Afrika		Minder actief
12.	Honduras	2			Minder actief
13.	India	2		Deltaland	Actief
14.	Indonesië	2	Partnerland	Deltaland	Actief
15.	Iran	3	Midden-oosten		Minder actief
16.	Jordanië	2	Midden-oosten		Actief
17.	Kenia	2	Partnerland		Actief
18.	Libanon	3	Midden-oosten		Actief
19.	Mali	1	Partnerland/Sahel/West-Afrika		Actief
20.	Mexico	3		Delta-light	
21.	Mozambique	1	Partnerland	Deltaland	Actief
22.	Myanmar	1		Deltaland	Minder actief
23.	Nicaragua	2			Actief
24.	Palestijnse gebieden	2	Partnerland		Actief
25.	Peru	3			Minder actief
26.	Polen			Delta-light	
27.	Roemenië			Delta-light	Actief
28.	Senegal	1	Sahel/West-Afrika		Actief
29.	Sri Lanka	2			Minder actief
30.	Swaziland	2			Actief
31.	Tanzania	1			Actief
32.	Vietnam	2		Deltaland	Actief
33.	Verenigde Staten			Deltaland	Actief
34.	Zuid-Afrika	3		Deltaland	Actief

Bijlage 7: definities en afkortingen

In het programma worden de volgende definities gebruikt:

Beheersgebied: het geheel of deel van een stroomgebied dat onder het mandaat van de organisatie(s) valt waarmee wordt samengewerkt in de Blue Deal. Dit kan zowel een administratieve als hydrogeografische afbakening zijn en kan daarom gelijk zijn aan het stroomgebied.

FTE: een rekeneenheid waarmee de omvang van een functie of de personeelssterkte kan worden uitgedrukt. Bij de waterschappen is één fte vastgesteld op basis van 36 uur per week.

HGIS: Homogene Groep Internationale Samenwerking. Hierin worden de uitgaven van de verschillende ministeries op het gebied van het buitenlandbeleid gebundeld, waarmee de onderlinge samenhang geïllustreerd wordt. Het uitgangspunt van de HGIS is het bevorderen van de samenwerking en de afstemming tussen de betrokken ministeries op het terrein van internationale samenwerking.

Interventielogica: zie Theory of Change

IWRM: IWRM is de internationaal gehanteerde term voor integraal waterbeheer. In Nederland ligt deze taak voornamelijk bij de waterschappen. Dit hoeft in de landen waarin wordt samengewerkt niet zo te zijn, en dus is de invulling van IWRM niet altijd hetzelfde. Gebruik van de term IWRM in dit document kan dus zowel in brede als in enge zin zijn.

Partner: de voornaamste buitenlandse (overheid)partij waarmee wordt samengewerkt, en waar dit ook is vastgelegd in een afsprakenkader en inspanningsbelofte. Veelal is dit de water autoriteit. Maar het kan ook een lokale of nationale overheid betreffen. Wel zijn het zonder uitzondering organisaties met waterbeherende taken. Deze partners worden in de Blue Deal tekst beschreven onder 2.7 Lokale partners, en zijn bij de Blue Deal betrokken via de samenwerkingen met Dutch Water Authorities. Dit ligt anders voor het gebruik van ‘partners’ als het gaat om andere Blue Deal deelnemers. Dit kunnen ook kennisinstellingen en NGO’s zijn. In de tekst wordt zoveel mogelijk rekening gehouden dat het verschil duidelijk is door de zinscontext. Het partnerschap Blue Deal is tussen de waterschappen en twee ministeries.

Programma: samenwerkingsverbanden tussen waterschappen en (lokale) overheden in het buitenland vinden meestal plaats onder de noemer van een programma. Omdat er niet sprake is van een vastgesteld start en eind punt, en ook omdat de focus van de samenwerking door de tijd heen wel eens wil verschuiven, is het niet passend deze samenwerkingsverbanden ook aan te duiden als projecten. In de tekst wordt ook over de Blue Deal als programma gesproken (meestal door ook duidelijk Blue Deal programma op te schrijven). Dan gaat het over het partnerschap tussen ministeries en waterschappen en de uitvoering hiervan. In de tekst wordt zoveel mogelijk rekening gehouden dat het verschil duidelijk is door de zinscontext.

ODA: Officiële ontwikkelingshulp. Officiële ontwikkelingshulp is de overdracht van leningen en giften van overheden naar ontwikkelingslanden. Dit wordt bijgehouden door de OESO.

Project: is het geheel van samenhangende activiteiten met een duidelijk beginpunt en eindpunt in de tijd. Projecten kunnen plaatsvinden binnen programma’s. De Blue Deal heeft als eindpunt 2030, maar is wel opgebouwd in fasen. Ook is het te verwachten dat zowel Dutch Water Authorities als de ministeries na 2030 doorgaan met de activiteiten, en dat de ambitie verlegd zal worden. De Blue Deal past daarom beter binnen de omschrijving van een programma.

Stroomgebied: een hydro-geografisch afgebakend gebied waarin een watersysteem, of sub-systeem, zich in bevindt. Dit kan dezelfde afbakening kennen als het beheersgebied, maar, zeker in grote stroomgebieden, is dit vaak niet het geval en heeft een stroomgebied meerdere beheerders.

Theory of Change: is een bruikbare methode voor planning, monitoring en evaluatie op strategisch niveau. Theory of Change bevat geen kant en klare resultaten van ontwikkelingsinterventies, maar schetsen het kader waar deze resultaten aan bij zouden moeten dragen. Het is bovendien niet statisch: als er aanleiding is, bijvoorbeeld door veranderingen in de context, wordt de Theory of Change aangepast. In het Nederlands laat dit zich het beste vertalen naar ‘interventielogica’.

Waterbeheerder: dit kan een lokale, nationale of regionale overheid of andere organisatie zijn belast met meerdere, ofwel uitsluitend, waterbeheer taken. In het Blue Deal document zal de water beheerder als lokale overheid bestempeld worden.

Afkortingen

BuZa:	Ministerie van Buitenlandse Zaken
CINTER:	bestuurlijke Commissie Internationale Zaken van de Unie van Waterschappen
DWA:	Dutch Water Authorities
EZK:	Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
FIETS:	Financieel, Institutioneel, Ecologisch (inclusief klimaat), Techniek, Sociaal
FTE:	Fulltime equivalent
IenW:	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IWA:	Internationale Water Ambitie
IWC:	Interdepartementaal Water Cluster
IWRM:	Integrated Water Resources Management
NGO:	Niet Gouvernementeel Organisatie
NWB	(Fonds): Nederlandse Waterschaps Bank (Fonds)
ODA:	Official Development Assistance
PDCA:	Plan-Do-Check-Act
SDG:	Sustainable Development Goals
ToC:	Theory of Change
UvW:	Unie van Waterschappen
VN:	Verenigde Naties
WASH:	Water, Sanitatie en Hygiëne
WHO:	World Health Organisation

2018 - 2030

BLUE DEAL

20 miljoen mensen in 40 stroomgebieden wereldwijd
helpen aan schoon, voldoende en veilig water'.

22 maart 2018

Tekst: Unie van Waterschappen,
ministerie van Buitenlandse Zaken,
ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Vormgeving: Studio Duel

Beeld: Unie van Waterschappen

Voor meer informatie en vragen kunt u contact opnemen
via info@dutchwaterauthorities.com
of kijk op www.dutchwaterauthorities.com

 **UNIE VAN
WATERSCHAPPEN**

Koningskade 40
2596 AA Den Haag
070-351 97 51
info@dutchwaterauthorities.com
www.dutchwaterauthorities.com

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

 **DUTCH WATER
AUTHORITIES**

Ministerie van Buitenlandse Zaken